Seeckere poincten

Uut die Heylighe Godtlijcke Schriftuer / ende

v:ruolch vandien ghenomen : aenwijsende het ghene/dat allen gheloouighen/ bysonder doch den Predicanten eñ Leeraren van allerhande partien/ soorten/ofte exertitie van Religien/wel aen te mercken/ende tachtervolgen van noo-den is : Ende grootelijcks / soo wel tot gherusthepdt van eens ye-ghelicken menschen consci-entie/als tot tijdtlijcken vrede/ soude mo-gen dienen.

door-

Gasper Coelhaes, van Menschen, inden Heere ghebannen.

Jeremie. 6. b /16. ende 17.

Soe spreect die Heere. Tredet op die wegen, ende siet toe, ende vraecht nae die voorighe weghen, welcke den ghoeden wech sy, ende wandelt daerinne, Soo sult ghy ruste vinden voor uwe zielen. Doch sy spreecken: Wy en willens niet doen.

Ick heb wachters over v ghesedt: Merckt op de stemme der Trompetten. Doch sy spreecken: Wy en willens niet doen.

Esai. 1. a/9.

Soo ons die Heere Sebaoth / niet een wepnich liet over-blyuen/ soo waren wy ghelijck als Sodoma ende als Gomorra.

Den Doorluchtigen Hoochgeboren Vorst ende Heere / Heere Wilhelm Prince van Orangien/ Graue van Nassou/etc. Mijnen Ghenadighen Heere.

Et is Ghenadichste Vorst ende Heere/allen den ghenen/die welcke oogen om te sien / ooren/om te hooren/ende een herdt/om te verstaen/hebben(als zijt recht bewegen ter herten nemẽ en bedencken) meer dan genoech bekendt / Dat vander Apostolen tyden aẽn/tot onsen tyden toe /dese seer schadelijcke ende verderffelijcke pest inder kercken Godes geregiert/ eñ gheheel die ouer-handt ghehadt heeft / te weten/ Dat het meeste deel vanden Predicanten/Schrijbenten ende Theologanten/ hen-selfs meer Authoriteyts eñ macht toegheschreuen/ Jae ghenoech met ghewelt genomen/ en hen-selfs toegheeygent hebben /dan hen-luyden van Godt den Hemelschen Vader ende synen Soone Christo Jesu(synde ende blyuende alleen onse eenighe Leermeester a) gheghenen is worden. Wandt hoewel hare be- a. Mat. 23. 8.
roepinghe/niet Prophetisch of Apostolisch is/ noch syluyden in ghelijcker waerde ende graedt met den Propheten ende Apostolen staen/ende in allen stucken/ een Ampt met hen-luyden bediendt en hebben / ofte bedienen: Nochtans hebben harer veel hen-selfs sulcks toegheschreuen: Ofte is immers ten minsten vanden Menschen [niet recht verlichtet / noch Gheestelijck ghesindt synde] hen-luyden toegheschreuen worden/ ghelijck die van Lijstren Paulo eñ Barnaba meer toeschreuen dant betaemde b: Welcks dan oock harer veel den ootmoedi- b. Act. 14. 11.
ghen Gheest Pauli ende Barnabe niet hebbende/ende daerom meer haer eyghen dan Godts eere beminnende/

ghoetwillich/ ende met vreuchden aenghenomen/ende
haer der seluighen dieflijck ghebruyckt/ ofte veel meer
misbruyckt hebben. Die Propheten ende Apostolen
hebben dat helle/clare/ende onwedersprceckelijcke ge-
tuychghenisse van Godt/ende synen Soon Christo Je-
su/dat sy luyden/niet alleen waerachtich van hem-selfs
vercoren c/beroepen d/ende ghesonden sijn/ om mit pre-
c.Jsa.15.b 16 d.Luc.6.b/13 dicken van boete/ende vergheninge der sonden/uit den
Heydenen soo wel als den Joden/Christo Jesu eene
e.Mat.10.a5 ende 28.b/19 Mar.16.b.15 Kercke ofte ghemeente te verghaderen e/ende door het
Doopsel in die selue op te nemen h/alle die ghene/so ha-
h.mat.28.:9. re sonden bekennen/Christum voor den Soon Godes/
Mar.16.b 15 ende der Wereldt Salich-maecker beleden: Ende dat
Acts.2 D/38. Godt selfs syn Heylighe Woordt in haren mondt ghe-
ende.8.D/37. leydt hebbende/ dat selue met teyckenen ende wonder-
k.mar.16.c20 wercken bevrachticht heeft k/ Maer dat sy-luyden
oock anders niet/dan Godes Woordt/gesproocken en-
l.2.Pet.1.c21 de ghescreuen hebben l/Daerom men/ sy-luyden hoo-
2.Thi.3.b/16 rēde/Christum hoore/sy-luyden verachtende/Christum/
m.Lu.10.b16 Ja Godt den Hemelschen Vader selfs/ verachte m. Dit
ghetuychghenisse en heeft gheen Mensch des Werelts
meer/dan[naest Christo den eenigen Soon Godes]die
waerachtige Apostolen ende Propheten. Het is waer/
dat naest den Apostolen ende Propheten/ooc Herders
ende Leeraers(die welcke men nu noempt Predicanten
schrijbentē of Theologanten) van Christo beroepen eñ
ghesonden syn n/ ende noch beroepen ende ghesonden
n.Eph.4.b 11 worden: Maer haer Ampt ende beroep en is niet/dat
sy-luyden/eene bysondere Kercke/op een nieu vergha-
deren/ende in die selue opt nieu doort Doopsel/ Nacht-
mael/ofte yet dergheliijcken aennemen sullen/die gene/
soo nu althans in Christi Naem ghedoopt syn / ende
Christum voor haren Heere ende Salich-maecker
des Wereldts bekennen/om alsoo die gheene/soo een-
mael in Christi naem ghedoopt syn/wederom in twee/
drie/vier/ofte meer stucken te schueren. Ooc en hebben
sy-luyden dat ghetuychghenis van Godt niet/dat alle
het

het ghene dat sy predicken/schryuen offte leeren/ in der
Waerheydt/Godes Woordt ende wille sy. Ende dat sy
soo trouwelijck souden wtrechten haer ampt ende be-
roepinge/gelijck die rechte Apostolen haer ampt trou-
welijck(na wtwysinge der Heyliger Godtlijcker schrif-
tueren)bedient hebben. Want waerom soude anders
die Heylige Geest alle Menschen soo ernstelijck waer-
schouwen/dat sy niet eenen yghelijcken Gheest geloo-
uen/maer veel meer die selue beproeuen souden / of sy o.1.Ioa.4.a1
wt Godt waren o? Waerom seydt anders die Heylighe p.Ephe.5.a6
Apostel Paulus/laet v niet verleyden p? Ende proeuet q.1.The.5.21
alles/maer behoudt het ghoede q/ende laet v niemandt r.Colo.2.a/1.
qualick regieren r: Daer hy sonder twyfel vanden Pre- s.Colo.2.a/4.
dicanten spreeckt/ghelijck die text claerlijck wtwysen-
de is/dat v niemandt bedrieghe door valsche reden/met
Woorden die eenen schijn hebben : Ende siet toe dat
daer niemandt sy die v roone door menschelijcke wijs-
heyt ende ydel verleydinge / leerende nae insettinge der
Menschen/na die ordeninghe der wereldt/ende niet na
Christum /ende Christus selfs. Siet dat v niemandt en
verleyde/want veel sullen comen in mynen name/ seg- v.Col.2.a/8.
ghende. Ick ben Christus / en sullen veel verleyden v. Mat.24.a/4
Item/daer sullē veel valsche Christen ende veel valsche
Propheten opstaen/ &c. Siet/ick hebt v te vooren ghe- x.mt.24.c/24
seydt x. Item/wacht v voor den Valschen Propheten/
in Schaeps-cleederen tot v comende y. Ende waerom y.mat.7.b/15
seydt Paulus. Ick weet/dat na mijn afscheydt/sware
Woluen onder v comen sullen/die welcke/der Kudden
niet sparen en sullen: Ende wt v seluen(Merckt wel)
sullen Mannen opstaen / die verkeerde dinghen
spreecken sullen / om die Discipulen af te trecken ach-
ter hen z. Tis waer/dat sy-luyden haer Ampt trouwe-
lijck bedienende / ende het Prophetische ende Apostoli- z.Act.20.c29
sche woort(welcks seere vast is als Petrus seyt a)son- a.2.Pe.1.19.
der af oft toe doen b/in synen rechten sin ende verstant/
Predickende/die duyster schynende plaetsen der schrif- b.Deu.4 a/2
tueren met Helder en claerder wt gheleydt synde / den

toehoorders ofte lesers/ter proeue voorstellende : Ende
die menschen van hen selfs/eñ van alle het ghene wat
c.Colo.3.a/1. aertsch ende verganckelijck c is/op Christum het Lam-
meken Godes d/ende op alle het ghene dat Hemels en-
d.Joan.1.29 de Eewich is[beyde met leere eñ leuen] wijsende: En-
de alsoo alle menschen(soo veel moghelijck)tot het He-
e.Actorū.1.4. melsche Hierusalem (welcks onser aller Moeder is f)
f.Gala.4.26. brengende/ etc. dubbelder eeren waerdich syn g. Maer
g.1.Thi.6,17. sy behooren wel toe te sien / dat sy buyten haer ampt
niet en treden / dat sy van hen-selfs niet meer en hou-
h.1.Cor.4.a 6 den/noch ghehouden willen hebben / dant betaemt h:
Dat sy hen-selfs/die Autoriteyt ende macht niet toe en
schrijuen noch toeschrijuen laeten/die sy van Godt niet
i.Heb.5.a/4. ontfanghen hebben i/ende Godt die Heere van hen ooc
niet geusurpeert noch ghebruyckt wil hebben. Als sy
ons het wtghedruckte / helle / clare/ende met waerheyt
onwedersprekelijck Prophetisch ende Apostolisch
woort Predicken/So ist warachtich/dat wy sy-luyden
hoorende/Christum hooren/ ende sy-luyden verachten-
de /Christum/Ja Godt den eewighen Hemelschen va-
der selfs verachten. Want hoorende van hen : Du en
k.exod.20.a 3 sult gheen ander Godt beneffen my hebben k. Du sult
l.exod.20,b12 Vader ende Moeder eeren. Du sult niet Dooden. Niet
ouerspel doen. Niet steelen l/ &c. Soo en hooren wy sy-
luyden niet/maer wy hooren Moysen/ Ja G O D T
den HEERE selfs door Moysen tot ons spreekende.
m.Mat.3.a2 ende 4.b 17. Hoorende van hen Doet boet / Betert u m / Brenghet
n.Mat.3.a/8 vruchten voort die der boetvaerdicheyt waerdich syn n:
Ghelouet den Euanghelio o / Weest Godtmoedich/
o.Mar.1.b15 p.Mat.11.29 Sachtmoedich / Lanckmoedich / yeghens yderman
q.1.Cor.13.a4 r.2.Thi.2.24 vruntlijck:Verdraecht malcander inder Liefde: Neempt
die swacke int gheloue op : Onderwyst den dwalen-
den ofte Sondaer / met den Gheest der Sachtmoedic-
s.Col.3.b/13. t.Ro.14.a/1. heydt : Soo hooren wy die Predicanten niet / maer
v.Gala.6.a/1 x.1.Pe.3,14. wy hooren die Propheten / wy hooren Johannem den
Dooper/wy hooren die Heylighe Apostolen/ Ja / wy
hooren G O D T den HEERE selfs / ende Christum

Jesum/door den mont synes Propheten ende Apostolen tot ons spreecken. Daerom dit ende wat derghelijcken meer/haer ampt eysschende is/aldus trouwelijck doende/ moeghen sy hen wel te recht in GODT beroemen/ datmen sy-luyden hoorende/ Christum hoort/ende verachtende/ Christum veracht. Maer dese limiten ouer-getreden/ende haer ampt te buyten ghegaen synde/ moghen sy met waerheyt alsoo niet spreecken: Ofte met onwaerheydt spreeckende/ hebben wy ons voor haren stouten ende romdraghende woorden niet te vreesen. So sy ons niet Godes Heylighe woort in synen rechten sin ende verstant/ maer haer eyghen/ ofte ander Menschen Leer/ Opinie/ ofte gheuoelen/ aen plaetse des Heylighen Godtlijcken Woorts vercoopen: Soo sy de Schriftuer verclarende/ons aen hare wtlegghinghe/ verstandt ende gheuoelen willen binden: Soo sy ons met Wetten ende reghulen/ na wyse des Wereldts y/ willen verstricken/ ons berooyende van die vrijheydt/ die wy hebben in CHRISTO IESV/ende wat der ghelijcken meer is: Soo en syn wy voorwaer niet schuldich sy-luyden te hooren: Ofte sy hoorende/ hooren wy niet CHRISTVM/ wy hooren GODT niet/ Maer wy hooren/volghen/ ende ghelooven den Menschen. Paulus een Apostel synde/ ende Apostolische macht ende Autoriteydt van GODT ontfanghen hebbende/ wil nochtans ouer synder toe-hoorders gheloove gheen Heerschappie voeren z/ noch syne Woorden ofte Leere/ sonder discretie/Ghelooft hebben. Oordeeldt ghy selfs (seydt hy) het gheene dat ick spreecke a. Item/ Blusschet den Gheest niet wt/ maer proeuet alles/ende behoudt het ghoede b. Soo nu Paulus niemandt aen syn Leer (welck doch inder waerheyt/niet syn eygen/ maer GODES Leer ende Woort is) heeft binden willen/ maer wel wtdruckelijck ghewilt ende beuolen heeft c/ dat sy selfs/ te weten/ syn toehoorders daer van oordelen souden: Ende dat meer

y. Colo.2.a.8.
z.2.Cor.1.c.24
a.1Cor.10.15
b.1.The.5.21.
c.Gal.1.b.12.

ende noch waerdigher is om aen te mercken / de-wijl Paulus hem selfs/ Ja genen van allen Apostolen/ noch Godes Enghelen wt den Hemel comende / een ander Evangelium/ dan dat hy ghepredickt heeft / Evangeliseerende/ gelooft wil hebben d. Ende het openbaer
d.Gal.1.8/8. wt die Heylige Godtlijcke Schriftuer is/ dat oock Godes Propheten selfs/ door andere Propheten haer mede-broeders/ tot haer groot verderf/ ellendich bedrogen ende om Godes ghebodt te ouer treden beweghen syn
e.1.Re.13.b18 worden e: Ende Nathan die Propheet ende Heylighe
f.Samu.7.a3 Man Godes/ niet wel naerstich den mont Godes raet vragende [aen plaetse der waerheyt / ende welbehagen Godes] David den Coninck heet doen/ dat Godt van hem niet ghedaen wilde hebben : Ende die Mannen van Berroen/ daerom soo hoochlijck inder Schriftueren gepresen worden/ dat sy niet van stonden-aen/ alles wat Paulus seyde ende leerde/ aennamen / maer die Schriftuer eerst ondersochten/ oft oock also waer/ ghe-
g.Act.17.b11 lijck Paulus ghesepdt ende gheleerdt hadde g/ etc. Wie soude dan van allen Predikanten / Schrijbenten ofte Theologhanten / so vermeten syn durven/ dat hy juyst alles [sonder nadencke otte wel vlijtich na soecke] voor recht/ Godes woordt ende wille ghehouden soude willen hebben/ wat hy/ ofte yemandt anders / niet minder een Mensch synde/ dan hy selfs / leerdt/ ghevoeldt offte schrijft? Ofte waerom soude-men die ghene mispryssen ende verachten/ die niet van stonden aen / alles voor recht ende Godes woort aennemen/ wat sy vande Predicanten hooren/ ofte by de Schrijbenten lesen? Soude een Predicant/ geen Apostel noch Propheet synde meer van syner leer ghehouden willen hebben/ dan Paulus een Apostel synde/ van die syne / die nochtans in der Waerheydt sonder allen twyvel Godts woordt is? Of soude men inden toehoorders ofte lesers verachten ende verdoemen willen/ dat die Heylighe gheest selfs soo hoochlijck inden van Berroen is prysende? Nu sien wy nochtans/ dat bynaest / vander Apostolen tyden aen

tot nu toe/ sulcks alsoo ghedaen is worden: Dat die
Predicanten in soodanighen ende dergheliijcken haer
Ampt misbruyckt/ende tegens het uitgedruckte woort
Godes h/ heerschappie [ouer haer beuolen toehoorders/ h. 2. Cor. 1. 24. 1. Petri 5. 3.
ende der seluen conscientie ende gelouen] hebben voe-
ren willen: Dat sy haer eyghen/ofte anderen haers ge-
lijcken opinien ende gheuoelen [als Godes woort] ge-
looft wilden hebben: Ende den toehoorders ofte Lee-
sers/gheen vrijheyt hebben willen vergunnen/om van
haerer Leere te oordeelen/ende die selue nae Pauli leer i i. 1. Thes. 5. 21.
te beproeuen. Ende of wel sommighe/ tot dien eynde
niet geschreuen/noch die Heylighe schriftuer verclaert/
ofte haer opinie ende geuoelen/ gheopenbaert hebben/
ghelijck Augustinus ende andere meer/ wel claerlijck
betuygen/ Vermanende daer om dat men haeren schrif-
tē ende leer niet geloouē soude als der Godlijcker schrif-
tuer/ouermidts sy-luyden menschen waeren/die dwa-
len costen/ende gedwaelt te hebben/hen wel openbaer-
lijck met weder-roepinge bekenden So sien wy noch-
tans/dat tallen tijden sodanighe dwase ende onbeson-
nen toehoorders ende Lesers gheweest syn/ die sulcx
niet aenmerckende/noch ter herten nemende/tegen so-
danighen vroomen Predicanten ende Schribenten we-
ten en willen/ sonder eenighe discretie/ alle der seluen
woorden/Leer/ende opinie/ als eenen Godt aenghebe-
den/ Dat is/voor recht/ende Gods woort selfs aenghe-
nomen ende bekendt hebben. Jae dat noch meer/ende
wel billick verwonderens weerdich is/ so sien ende be-
uinden wy uitdruckelick/ dat oock sommighe van hen
selfs/die sulcx openbaerlick in haren schriften opentlijck
bekent/ende yderman/om niet van haeren als Prophe-
tischen ende Apostolischen schriften te houden/ ghe-
waerschouwet hebben: Nochtans op sommighen van
haer eyghen/ofte ander luyden haer ghelijcken opini-
en/so vast ghestaen ende ghehouden hebben/ dat sy als
Ketters/versmaet/veracht/ende verdoemt hebben alle
die gheene/ die het met hen also niet en verstonden:

Door welcks voorwaer sy luyden gheen cleyne scheu-
ringhe aenghrecht / ende niet weynich oorsaecke [tot
haedt/nijdt / verachtinghe / versmadinghe ende ver-
doeminge des naesten / Ja tot tijtlijck ende eewich be-
derf van veel honderdt duysendt Menschen] ghegheven
nen hebben : Welcks dan die oorsaecke is/waerom
sulcx niet met onrecht eene pest genoemt/ ofte met der
seluen soude moghen vergeleecken worden . Ja/ over-
mits sulcks oock veel erger en fenijniger /dan die pest
selfs is/so mocht het oock wel eenen ergher naem (soot
anders een ergher waer) met recht hebben : Want
door die pest alleene/die Lichamen sommigher Men-
schen gheinficieert ende bedurven worden/ maer door
deese/ worden niet alleen die Lichamen / maer oock die
sielen veeler menschen aenghesteecken ende ghedoodt.
Nu waer het ghenadichste Vorst ende HEERE/
hoochlijck te wenschen / dat deese schadelicke/ verder-
felijcke / ende dus langhe inder kercken GODES
regierende pest / met het opgaen van die schoone / nu
seer lustighe daghe-rade des Heylighen Evangheli /
als die duyster nacht verdwenen/ende als een roeck-
damp verghaen waer . Het waer te wenschen (segghe
ick) dat het gheene dat van veelen huyden daechs door
Godts genade ghesien/ende als een bederffelijck quaet
bekendt ende bestraft is/ oock also voort-aen verhoedt
waer worden / ofte immers noch verhoet werde. Maer
nu sien wy eylaci/dat dese seer veninighe ende aensteec-
kende cranckheydt/noch op desen huydighen dach die
kercke Godes in den gront bederft / ende in veel stuc-
ken schuert. Ja onwtspreeckelick veel haedts / nijdts/
twist/oneenicheyt/Lasterens/Smadens/verdoemens/
ghebaert/ende dat meer is / Bloedt badts onder den
Christen (soo ghenoempt) aenrecht ende veroorsaeckt/
ghelijck sy dan dat selue oock altijt vander Apostolen
tijden af tot nu toe(wie ghesept) ghedaen heeft. Want
waer is doch opdt questie gheweest? Waer heeft-men
opdt ghehadert ? Waer heeft-men onder den Christen
opdt

op dt crijch ghevoerdt? Waer sijnt opdt onder den Christenen/ landen ende luyden bedurven worden? Waer is by den gheenen/ die hen des Christelijcken naems beroemen/ opdt onnoosel ende onschuldich bloedt vergooten worden/ om die Schriften der Propheten ende Apostolen/ Of die selue recht ofte onrecht: Die waerheyt ofte loeghenen: GODES Woort of niet en waer? Of men den seluen gehouden waer te gheloouen ende ghehoorsaem te syn/ dan niet? Item/ of daer eene heylighe/ alghemeene/ Christelijcke kercke (van welcker Christus het Hooft/ ende alle ware gheloovighen/ levendighe leden syn/ Ende buyten der welcken/ niemandt salich noch behouden can werden) hier op Aerden waer/ dan niet? Hebben die Catolijken (om cort te syn/ ver-bygaende/ wat voor der tijdt ghedaen is) hierom teghens die Hussiten crijch ghevoert/ Johannem Hus/ ende Hieronimum van Praech te Costens/ op haren Consilie verdoempt ende verbrandt/ Ende soo veel Duysendt Menschen vermoordt/ landt ende luyden bedurven/ verbrandt ende vernieldt? Hebben die selue hier om sulcken swaere cryeh in Duydtslandt ghevoert/ teghens die Confessionisten ofte Luterschen (soe sy ghenoempt werden) In Vrancrijck/ teghens die Huyghenooten/ Ende hier in deese Landen/ teghens die Guesen (als men-se noempt)? Heeftmen hierom soo veel Duysendt Menschen in Italien/ Hispanien/ Enghelandt/ Duydtslandt/ Vranckrijck/ ende hier in Nederlandt ghehanghen/ verbrandt/ verdroncken/ ende door andere Tormenten Jammerlijck vermoordt ende vernieldt? Neen voorwaer. Want hier en is noydt questie van gheweest/ ghelijckse oock noch niet en is/ Maer alleen over die verclaringhe/ ofte verstandt/ ende wtlegghinghe/ van die Prophetische ende Apostolische Schriften: Ende van die ware Christelijcke Kercke/ welcke die selue waer/ dan niet. Hier heeft-men ghesien/ ende noch siet (G O D T ver-barms) dat die Catolijcken

wandelick ende hatelick versmaden / verachten / laste-
ren / veruolghen ende dooden / alle die gheene die welck
die Schrift also niet en verstaen / ghelijck sy die selue
verstaen / ende ghelijckse die oude vaders en Concilien
(als sy segghen) hebben verstanden: Item / de welcke
die Romsche Kerck / niet voor die rechte / ware / Christe-
licke / ende Apostolische Kercke / houdē / aennemen ende
vereeren. Dese nu also vandē Catolijcken als Ketters /
schuermaekers / dwalende Gheesten / ongheloouighen /
ende Godtloosen verdoemt synde / hen-selfs wederom
in veel deelen schuerende / ende in veel partien ghedeelt
synde / smaden / lasteren / verachten / ende verdoemē: Ja
sommighe van hen veruolghen ende dooden met der
herten malcanderen / de-wyl sy noch die macht niet en
hebben / sulcx metter daet te doen / welcx nochtans som-
mighe oock mitter daet begost hebben. Ende eene
partie verdoemt die andere alle / Daerom / dat sy haer
voor die rechte kercke ofte ghemeente alleen / niet en
houdt / Noch die Schriftuer verstaet / ghelijck sy ende
haers ghelijcken. Hier is des kettereus / lasterens / sma-
dens ende verdoemens gheen eynde. Hier wil een yge-
lijcke partie / die kercke Godes alleen syn / ende den an-
deren / noch oock yemant des werels (ten waer dat hy
met haer in allen puncten eens gesint waer) een voet-
breet plaetse (by manier van spreecken) daer in ghun-
nen: Ende eener yeder partije Predicanten / willen al-
leen voor die rechte beroepen ende van Godt om te Pre-
dicken / ende die kercke te reformeeren / gesonden synde /
gheacht ende ghehouden syn. Die Luterschen ofte con-
fessionisten (wiese ghenoemt werden) verheffen haeren
Lutherum tot inden hoochsten Hemel / seggende hem ge-
weest te syn den derden Eliam / den eenighen reforma-
tuer van die Kercke / ende onmoghelijck dat daer wat
syn soude / welcx hem God niet en soude hebben gheo-
penbaert. Die Caluinischen comen daer en teghen ende
seggen / dat Lutherus wel een man ende gesonden Die-
naer van Godt / Maer niet te min oock een mensche die

dwalen cost / gheweest sy: Ende dat hy daerom niet alles gheweten / noch die Kercke recht ende wel gereformeert hebbe / dat hy alleen den quaden Boom besnoept / ende die grove tacken afghehouwen hebbe: Maer dat Calvinus rijckelijcker van Godt begheuadet synde / alles beter verstonde / Dit houdt gheschaeft / wtghesteecken / ende wel ghefassioneert hebbe: Dat hy die Kercke van aller onreynicheydt wtghesuyvert hebbende / die selue opt aller beste ghereformeert ende aenghrecht hebbe. Hier en teghen roepen die Herdoopers (onder haer selfs in veel partijen ghedeelt synde) dat sulcx alles onwarachtich sy / Maer dat haer kercke eerst recht ghereformeert / ende het cleyne kuddeken ofte hoopken sy / den welcken die Vader het Hemelrijck gheuen wil / Ende dat hare Predicanten alleen die rechte beroepen ende van Godt ghesonden Predicanten syn. Die Chatolijcken dit hoorende / segghen / dat geen van desen allen die kercke / noch hare Predicanten van Godt beroepen ende ghesonden syn / Maer dat sy die oude warachtighe / Apostolische / Chatelicke / heylighe kercke sy / Ende hare Predicanten ende Gheestelijcken / warachtich van Godt beroepen ende ghesonden synde / die Apostolische succesie hebben. Hier roept / crijt eñ Schrijft / die eene ouer den ander / ende die eene teghen den ander / ende is des schrijuens / wrijuens ende twistens gheen eynde. Ende het en blijft evlact niet alleen by den strytschriften / ende strydt-woorden / Maer hier door werdt oock meenich buerman / teghens synen buerman / Meenich vrient teghens synen vrient / Meenich soon tegens synen Vader / Meenich Vader teghens synen Soon / Meenich Moeder / tegens haer dochter / Ja meenighe Stadt / tegen die ander / Meenich landt teghen het ander / Meenich Coninckrijck teghen het ander / verbittert / ende tot smaden / lasteren / Ja tot slaen / branden / rooven / moorden / ende malcanderen te vernielen / verweckt. Waer toe (welcx hoochlijck te beclaghen is) veel Predicanten / Schrijbenten / ende Theologhanten die Trom-

 petten

petten blasen / segghende ende Schrijuende / dat het
alsoo syn moedt : Ende dat Christus sulcks alles
voorgeseydt hebbe/daer hy spreeckt. Meenstu dat des
Menschen Soon ghecomen is / om vrede te brenghen
op Aerdt-rijck ? Jae veel meer het Swaerdt : Om
een vier aen te steecken / ende wat woude ick liever
(spreeckt hy) dan dat het brande k. Ick ben ghecomen
k. Ma 10.34 Luc. 12.51. om den Vader/ teghen den Soon /ende die Moeder/
teghens die Dochter te verwecken / Juyst / als of
CHRISTUS sulcks alsoo / ghelijck sydt verstaen/
verstonden soude hebben : Och Neen/dat sy verre.
Dit vuer/daer van CHRISTUS seydt/en is soo-
danighe vuer niet /daer-mede Dorpen ende Steden
verbrandt / ende veel arme luyden ghemaeckt wor-
den / Is oock niet die verclaringhe van Menschen
ghedaen over syn Godtlijck Woordt / maer is syn
Woordt selfs. Is myn Woordt(seydt GODT)niet
als een vuer / ende als eenen Hamer /die welcke/die
l. Jer. 23.29. Rodts-steenen instucken slaet l. Soo en is oock
dat Swaerdt welcks CHRISTUS te bren-
ghen ofte te seynden / ghecomen is / gheen Swaerdt
van yser ende stael ghemaeckt : Die welcke alle door
CHRISTI toecoemst/ int ghelooviighe hardt
der Menschen/tot scharen ende ploech-yser ghemaeckt
m. Esaie. 2 4 syn m : Maer het Swaerdt des Godtlijcken Woordts/
scherper dan eenich tweesnydende Swaerdt / door-
dringhende tot die verscheydinghe der Sielen ende
oock des Gheestes / senuwen ende Leden / ghelijck
n. Heb. 4. 12. die Schrijver tot den Hebreen seydt n / Waer-om dan
soedanigher luyden Trompetten niet GODES/
maer Duyvels Trompetten syn. Ende die-wijl nu
alsoo een yeghelijcke partie / alleen die ware Kerc-
ke syn/ende eener yeghelijcken Partien Predican-
ten / Schrijbenten ende Theologhanten / die rechte
beroepen ende ghesanten GODES syn willen/
welcker Leer/Schrijven ende wrijven men soude moe-
ten ghelooven : So mochtmen wel billick ende met
recht

recht/sy al te-samen ende een yder bysonder vraghen/ waeruut het ons blijcken soude / Dat sy die kercke GODES syn/dat sy syn die rechte beroepen ende ghesonden van GODT/om die Schrift Juyst alsoo/ ghelijck sy die verstaen/ aen te nemen ende te gheloonen Willen sy segghen/dat die kercke drie seeckere kenteycken hebbe/ daer by men-se uutdruckelijck sien / kennen / ende van allen Seckten ende valsche kercken onderscheyden moeghen / Te weten / Die suyvere Predicatie des Heylighen Euanghely / Het recht ghebruyck der Heyligher hooch-waerdigher Sacramenten/ Ende die ghehoorsaemheyt teghen het woort ofte Christelijcke Discipliju: Wat connen sy dan meer doen / dan die eenvoudighen/twijfeleude/ noch meer twifelen maecken/Ouermits een veghelijcke partie haer des ten hoochsten is beroemende. Want het immers seecker is /dat die ghereformeerden hare kercken am besten ghereformeerdt te syn /hen vermeten/ Ende voor-gheuen/dat dese drie kenteycken by hen-luyden alleen warachtelijck te vinden/ eñ sy daerom die rechte/welghestelte/eñ na die Apostolische kerck/ ghereformeerde sy. Hier sullen die Luterschen neen toe segghen / ende willen dat dese kenteycken alleen by hen -luyden /ende in haeren kercken ghenonden worden / ende by niemant anders. Dit en sullen nu die Herdoopers niet toelaeten willen / maer veel meer sustineren/ dat sy alleen in haeren kercken / warachtelijcken te vinden syn. Die Catolijcken sullen sulcks noch den Herdoopers/noch ghereformeerden / noch Confessionisten toe ghenen willen : Maer segghen/ dat men sy vanden tyden der Apostolen aen ghevonden hebbe/ ende noch vinde in haeren kercken. Hier sal dan misschien een Sebastianus Franck/ of syns ghelijcken comen ende segghen / Dat dese voorghenoemde altesamen die waerheydt sparen/ende gheen van hen allen/die kercke CHRISTI/maer dat sy al tsamen ende een yder by-sonder anders niet dan een

partije ende secte sy: Maer dat Godt ghebenedijt inder
eewichept / onder den seluen al te samen (ghelijck oock
onder allen anderen volckeren des gantschen aertbo-
dems) die syne hebbe / die inder waerheydt syne kercke
syn/ende hem toebehooren / ende by den welcken al-
len / ende eenen yeghelijcken van hen by-sonder/ deese
kenteycken niet waenlijck / maer waerlijck ghevonden
werden/te weten/ Dat sy Godts woort [niet alleē met
den ooren des lichaems /maer oock des herten ende ge-
moets] hooren / dat seluighe bewaren / ende hem van
herten ghehoorsaem syn : Die heylighe Sacramenten
niet verachten/ maer met aller eerbiedinge [niet alleen
wterlijck /maer oock ende principalijcken inwendich/
met den waren gheloove / hert ende gemoede] gebruyc-
ken/ Ende hem warachtich [niet van menschen ghedich-
ter ende ghemackter disciplijn / maer der Vaderlijcker
o.Heb.12.16 castijdinghe Godes] onderwerpen o: Godt den Heere
Apoca.3.19. van herten ghelaten staende/met ghedult haer cruys
p.Luc.13.27. opnemen p/ende Christo Jesu in alles (so veel mensche-
lijck ende moegheliijck is) volghen : Dwelcke daerom
oock van desen vermeynden kercken ende secten / soo
haest als hy van hen soedanighe te syn / ghemerckt ende
q.1.cori.4.13. bekent worden/als wtuveechsel q/ketters ende Godtloo-
sen ghehouden/ende wt haeren ghemeenten ghewor-
pen ende ghebannen werden r. Ende de-wyl dese nu al
r.Joan.16.2. te samen/ende een yder partie Predicanten/Schrijben-
ten/ ende Theologanten bysonder/ haer soo hoochlijck/
haers Godtlijcken beroeps ende seyndinghe beroemen/
dat sy oock niemant toelaeten/noch voor eenen rechten
beroepen eñ ghesanten van Godt bekennen willen/ten
waer dat hy van hen-luyden geexamineert/beproeft en-
de beroepen waer. Soe mochtmen niet onbillick vra-
ghen/waermede sy een sodanighe beroep ende seyndin-
ghe/ ende dese haere autoriteyt ende macht / om ande-
re wt te seynden / ende in haeren beroep te bevestighen/
of als des onwaerdich synde te verlaten ende af te stel-
len/van Godt te syn/willen bewijsen. Van die Prophe-
tissche

tische ende Apostolische blijckdt ons in die Godt-
lijcke Schriftuer / Maer van deeser-lieden/niet een
woordt. Willen sy segghen dat Godt sommighe tot
Propheten / sommighe tot Apostolen / sommighe tot
Euanghelisten /sommighe tot Herders ende Leeraers
gheset heb ʃ. Dat hebben wy bekendt / bekennent oock ʃ. Eph.4.b11.
van herten gaern/ende niemandt mach mit waerheydt
dat ontkennē. Maer sy bewysen/dat sy Juyst die Her-
ders ende Leeraers syn/ van welcken Paulus seyt/dat
sy van Christo ghesedt ofte ghesonden syn : Ende oft
zijt al waren/dat sy soedanighe macht ende autoriteydt
van Godt ontfanghen hebben / als sy hen-selffs toe-
schrijuen ende aennemē. Willen sy opt eerste antwoor-
den/datment wt haer Leere ende vruchten sal moegen
merken t: Soo seydt immers een yder van hen / dat t. Mat.7.16.
sy die rechte Leere hebben / ende waere vruchten(daer
van Christus seydt) voortbrenghen : Ende of nu een
gheestelijck Mensch / ende een leuendich lidt van die
Kercke (van welcker wy segghen : Jck gheloove een
Christelijcke Kercke etc. die alle dinghen naert ghe-
tuychnisse Pauli onderscheyden v can)hier van syn oor- v.1.Cor.2.15.
deel wtspreken woude: Souden sy desseluen wt-spreuck
wel aen-nemen / ende hen desseluen oordeel onder-
werpen willen ? Sy segghen ende Schrijuen wel alle
ghelijck/dat sy haer Leere ende schriften/het oordeel van
die kercke Godes onderwerpen / maer een yeder ver-
staedt door het woordeken kerck / syn eyghen partije.
Daerom / soo die warachtighe Kercke ofte leden van
die selue/niet vleyschelijck/maer geestelicke Menschen
inder waerheyt voor Godt synde/ haer oordeel gheuen
ende wt-spreecken wouden / souden sy / mit louter
stemmen roepen/Ketter/Ketter / Cruycighet/ Cruyci-
get/Een verstoorder des kerckelickē vredens/Een ver-
stoorder des Kerckelickē vredēs / wech met hem. Want
nae die censuir ende oordeel van eenen soedanighe
gheestelicken Menschen/souden haerer veel/die haer
van Godt beroepen ende ghesonden syn/beroemen /

x. Jere. 23. 11. voor selfs gheloopen x / huerlingen y / buyckdienaers z /
27. 8/9 ydel eere a / Loeye dage soeckers b / Letterknechten c / ende
y. Joan. 10. 12 der ghelijcken gheoordeelt ende wtghesproocken wor-
z. Rom 16. 18 den. Ende hen-luyden toegeuende / dat sy waerachtich
a. Johan 7. 18 tot Herders ende Leeraers van Godt ghesonden syn:
b. 2. Tess. 3. 11
a. b. Cor. 3. 6. Soo mosten sy gaen bewysen / dat haer ampt ende be-
roep in allen stucken met het Prophetische ende Apo-
stolische / een ampt ende beroep waer: Ouermits sy ha-
re opinien / gheuoelen / Leer ende Schriften / euen soo
wel ghelooft / ende die selue voor die waerheydt bekendt
ende aenghenomen willen hebben / als die Propheti-
sche ende Apostolische schriften: Euen soo wel een by-
sonder kercke te vergaderen / ende op te rechten / onder
staen / wie die Apostolen wt Christi beuel ghedaen
hebben: Euen soo wel / die in haeren ooghen onghe-
hoorsaemen ende sondaers / den Sathan ouergheuen
willen / als Paulus ghedaen heeft: Jae dat meer is / so-
danighen van die ghemeenschap Jesu Christi / beroofdt
te syn / met grooter solemniteyt / ende grooter versma-
dinghe des naesten / voor der gantscher gemeenten / ver-
claren. Welcks / noch die Apostolē / noch die Propheten /
noch Christus selfs opdt ghedaen te hebben / met der
Schriftuer can bewesen worden. Wandt sy-luyden al-
leen / duer die Predicatie des wedts / allen onboetvaer-
dighen vercondicht hebben / den Toorn Godes / den
eewighen doodt ende verdoemenisse / Ende de warach-
tighen boetvaerdighen duert Euangelium / die Ghena-
de GODES / vergheuinghe haerder sonden / het eewi-
ghe Leuen ende salicheyt. Soo hebben oock die Aposto-
len / wt den Heyden ende Joden / die welcke hen tot Chri
sto ende syn Heylighe woort niet bekent en hadden /
duert Doopsel in Christi Kerck opghenomen. Die haer
Heydens ofte Jodens wesen verlatende / hen tot Chri-
sto ende synen Euangelio bekenden. Maer dese on-
derstaen oock wt den ghedoopten / die hen tot Christo
ende synen woordt bekennen / duert Nachtmael / in ee-
ne by-sondere gemeente op te nemen / de welcke alle het
gheene

gene/dat ſy-luyden voorgeuen pyſen/ende voor recht bekennen / ende hen haerder Diſciplyn(gelijck ſy die noemen)onder-werpen: Schuerende alſo die ghedoop-ten in veel deelen/niet aenmerckende/dat oock die A-poſtolen ſelffs gheen macht tot bederuinghe/maer al-leen tot ſtichtinge d/ghehadt hebben. Ende al waerdt dat ſy- luyden inder waerheydt van G O D T tot Herders ende Leeraers beroepen waren/ Volcht daer-om / dat ſy haer Ampt niet te buyten ghaen / dat ſelue verabuſeren / ofte teghens dat ſelue doen ende hande-len connen? Alle Ouerheydt is wedtlijck van GODT verordineert/Want daer en is gheen Ouerheyt (ſeydt Paulus)dan van G O D T e: Maer volcht daerom/ dat die gheene / die ſoedanich Ampt bedienen / dat ſelue altoos trouwelijck wtrechten? Dat ſydt niet ſom-wylen verabuſeren : Jae ſom-wylen oock ghe-heel teghens haer Ampt/ouer haere onderdanen(den welcken ſy als Vaders voor-ſtaen ende beſchermen ſouden) Tyranniſeren? Judas was van Chriſto ſelfs tot een Apoſtel vercooren ende beroepen f: Maer droech hy hem daer-om in alles / als een Apoſtel? Die Propheedt/ van welcken wy leeſen 1. Reghum. 13. Werdt een Propheedt des H E E R E N ghe-noempt/ende des H E E R E N wordt gheſchiedt oock tot hem: Maer droech hy hem daer-om als een Propheet ende eerbaer vroom man/ ſynē medebroeder den Propheet elendich bedriegende ende veruoerende? Ofte hebben alle Propheten van G O D T beroepen ſynde/haer wel ghequeten int ghene / daer toe ſy van GODT beroepen waren / ende haer ampt van hen eyſchende was. Waer-om drighet dan G O D T ſo ſcherpelijck byden Heſekiel allen Propheten / dat hy het bloedt der toehoorders eyſſchen wil wt haeren han-den ſoo verre ſy haer ampt niet trouwelijck aen hem bedienen wouden g: Daerom wy Genadichſte Vorſt eñ Heere/ die wy ons van G O D T tot Predicanten ende Leeraers geroepen te ſyn/beroemen/Jae oock die

d. 2. Cor. 10. a ende. 13. b/10.

e. Rom. 13. a

f. Luc. 6. b/16. Johan. 6. 70.

g. Heſe. 33. a.

geene/die inder waerheydt van hem beroepen syn /wel ghemack doen/ende ons van gheuer meerder Autoriteyt beroemen/ dan wy van Godt outfangen hebben. Dat wy van Godt beroepen eñ gesonden syn/wie ooc een yder Christen Mensch/om [met den ponde ende gauen van Godt gegeuen] onsen naesten te dienen/ dat is warachtich: Alleen dat wy al te samen/ende een yghelijck van ons wel toesien/ dat wy ons niet vermeeten/ grooter gauen ende Autoriteyt ontfanghen te hebben/ dan wy hebben: Ende niet vermetelijck onderstaen onsen naesten mede te deelẽ/dat wy selfs niet hebben ontfanghen. Dat wy onse toehoorders tot boete ende beteringhe des leuens/tot aller Godsalicheydt/ ootmoedicheydt / tot die Liefde Godes ende haers naesten/ tot vierighen ghebeden ende dancksegghinghen/ende wat dergheliјcken meer is/ vermanen/die troosteloosen mit Godes woordt troosten / die quaedt-doenders bestraffen/ die duyster schijnende plaetsen inden oogen der eenvoudigen / nae den besten gauen ons van Godt ghegeuen/verclaeren/ende wat der ghelijcken die Liefde des naesten eyschende is/doẽ/ende trouwelijck wtrechten/ is Christelijck eñ seer wel gedaen /ende waer niet alleen onnudt/maer oock onchristelijck/van eenen sulcx trouwelijck doende/ te eysehen het bewijs van syn beroep ende seyndinge daer toe/ Maer yemant des werelts aen syn ofte yemants (hy sy soo gheleert/so wijs/soo vroom ende Heylich als het moeghelijck waer) opinije ofte verclaringe [ouer die schriftuer] te binden/ ende willen datment Juyst alsoo/ende niet anders soude verstaen moeten: Item/yemant van den ghenen/ die welcke die schriften der Propheten ende Apostolen voor recht ende Godts woordt houden / ende een onstraffelijck Leuen (Soo veel Menschelijcke swackheydt lijden can) voeren/om eenigher opinije willen/Bannen / ende als eenen Ketter /valschen Leeraer/ Doodt ende verrodt lidt aendt Lichaem Christi af-snyden / ende den Sathan ouer-gheuen willen: Een eyghen ofte by-sonder

Kerck

Kerck of ghemeente aenrechten / ende wt die Kercke
Christi wtsluyten willen / alle die geene / die niet Juyst
in allen poincten met ons een gheuoelen hebben/ Niet
tegen-staende / sy met ons van hertē eenen Godt/ Chri-
stum/ende gelooue bekennen/dat segge Ick is onrecht/
onchristelijck ende Tyrannisch ghehandelt te syn: Ende
dat noydt Predicant / Schrijvent/of Theologant van-
der Apostolen tyden aen/des macht van Godt gehadt/
noch daer toe van hem gheroepen of ghesonden sy wor-
den. Ende ouermidts ick dan beneffens veel vroomen
goethertighen/ ende der saecken recht nae denckende/
door Godts ghenaden sien ende mercken can/dat dese
verderffelijcke pest niet opghehouden/ maer door den
dagheraet ende glants des Heylighen Euangely/haer
cracht een weynich verlooren hebbende / alleen een seer
cleyne tijt stil gehouden heeft/ ende nu opt nieu weder-
om aen sommighe/ Jae benaest aen allen plaetsen be-
gint te grasseren/ende grousamelijck te woelen: Ende
dat die Sathan / ouermidts hy niet meer als een Sa- h.2.Co.11.14.
than veel Menschen veruoeren can/hem in eenen En-
ghel des Lichts verandert / om onder eenen sodanighen
goeden / eñ blinckende schijn te verleyden/die gene die
welcke hy als een Duyuel niet meer en soude bedrie-
ghen moghen : Ende tot soedanighen synen propoost
ende voornemen/der ghenen vuer ende vierichheydt on-
derstaet te gebruycken/die welcke leyts-luyden der blin-
den ;/ende wech-wysers vanden onwetendē ende dwa- i.Rom.2.19.
lenden syn souden te weten/die Predicanten ende Lee-
raren/ghelijck hy dan altijt van beghin ghedaen heeft:
Soo ist/dat ick Ghenadichste Vorst ende Heere in be-
trachtinghe mijns ampts / ende gauen van Godt ghe-
gheuen / my niet alleen te waecken schuldich ghekendt
hebbe/ende kenne/ maer oock myn mede-broeders met
meerder ghauen / van Godt beghenadicht / ende door
des seluen ghenade onpartydige /ende geener partijen/
maer Christo Jesu/eñ syner waren Kercken alleen aen-
hangende/Predicanten synde/ (der welcken Godt die

YEEKE noch sommighen / soo wel in deese Nederlanden / wie ick niet en twyuele / als oock ouer al / inder gheheelder Wereldt heeft / hem bekendt synde / of sy wel / niet alleen niet vander Wereldt / maer
k.1.Re.19.f. oock van Elia selfs / niet ghesien k / noch ghekendt en
Rom.11.a/3. worden) te vermanen / dat sy oock waecken / ende wel naerstich toe sien / ende haer Deuoer doen wilden / ten eynde dat aen des ouden ende benaest veruallen Pausdoms plaetse / gheen Nieuwes (hebbende alleen een ander verwe ende fatsoen) wederom moeghe opgherecht worden / Ende alsoo het leste vandit / er-
l.Luce.b/11. gher mochte worden dan het eerste geweest is l. Want of wel alle gheloouighen ende Godtsalighen / soo wel d'Ouerheydt als Onderdanen / Predicanten als toe-hoorders / hier toe te arbeyden schuldich syn: So is doch in sonderheydt den ghenen [die welcke van den Sathan / als die tarwe ghesiftet synde / duer GODTS ghenaede bestandich ghebleuen syn / ende des Duyuels verscheyden aenvechtinghe / ouerwonnen hebben] van CHRISTO beuolen / dat sy-luyden bekeerdt synde / hare broeders versterCken sullen m. Ende ouer-
m.Luc.22.31. midts het voorcomen / ofte oock die vernielinghe van een soedanich quaedt / niet alleen tot inwendighe gherustheyt der conscientien / maer oock tot tijdtlijcken Politischen ofte Burgherlicken vrede / ghrootelicx is dienende: Soo en heb ick niet onderlaten connen / oock eenen yegheliјcken Menschen / soo wel / als die Predicanten te waerschouwen / ende met sommighen puncten wt die Heylighe Godtlijcke Schriftuer / ende veruolch vandien ghenomen / claerlijcken na den ghauen my van GODT ghegheuen / yederman / wat der Predicanten ende Leeraren Ampdt / ende hoe verre haer Autoriteydt sterckende sy / dan niedt / in desen vier principale punckten ofte stucken voor D'ooghen / te stellen. Ten eersten / dat die Prophetische ende Apostolische Leer / ons Schriftelijck naghelaeten / warachtich / ende volmaeckdt ghenoech is / om te Leeren / alle

het

het gheene/wat te weeten/gheloouen/doen ende laten/ den Menschen van nooden is. Ten tweeden/ dat die Herders ende Leeraers van G O D T beroepen ende ghesonden synde/ die selue Leere [niet daer toe noch daer van doende] in haeren rechten verstande (soo veel Menschelijck ende moeghelijck is) ghehouden syn te Predicken ende te Leeren. Ten derden dat sy-luyden die Heylighe Schriftuer verclarende/niemandt aen die selue haere/ofte ander Menschen wtlegghinghe moghen binden/ Maer die selue den Leesers ende toehoorders alleen ter proue voorstellen moghen. Ten vierden ende laetsten/ dat sy-luyden gheen macht en hebben/die ghedoopten/die hen tot G O D T ende synen soon Christo bekennen/in twee/drie/ ofte meer partijen te schueren/ende eygen by-sonder Kercken aen te rechten: Ende vander ghemeenschap Jesu Christi/ syns woorts ende Sacramenten/yemandt vanden gheenen wtsluyten/die hen aen die Prophetische ende Apostolische Leere/wetten ende Articulen houdende/ van Menschen ghemaeckte wetten/Leer/ende Articulen niet aennemen/noch den crancken ende ghebreckelijcke insettinghen van Nieuws/ofte voeren aen begheeren te dienen. Ende en twyfele niet/ of soo die Predicanten en Leeraers/sy syn van wat partie/soorte ofte exercie van Relighie dat sy willen/dit alsoo achtervolghen: Ende die toehoorders intsghelijcks oock vlytelijck daer op letten wouden/ om hen(door C H R I S T V M vry ghemaeckt synde)onder die dienstbaerheydt der Menschen niet ghevanghen te gheuen n/soo soude daer wt groote eenicheydt/ Liefde/ende vrede/met groote minderinghe/ Jae gheheele vernielinghe ofte verdwyninghe/ van veel haedts/ nydts/ twistes/ tweedrachts/ verachtinghe ende versmadinghe des Naesten/ Van Secten ofte partidicheydt/ Jae kryck ende oorloogh/ onder den ghenen/ soo haer des Christelijcken naems beroemen/onstaen/ wassen/ende hoe langer hoe meer ende meer toenemen. n. Gala.5,8.1.

Maer sulcx niet synde/Hoe sal die Christenheydt doch Immermeer/tot vrede/eendracht ende eenicheydt ghebracht werdē/Hoe sal doch crych ende oorloch/ haer ende nijt / &c. Hoe sellen listighe Hemelijcke pracktijcken/ verraderien/ende aller-handen boosheydt op-houden mogẏen/Soo langhe wy in soo veel partyen ghedeeldt syn / ende d'eene nae d'ander om sien ende besorghen moet / Dat in gheval/d'eene d'overhandt creech / danderen al te samen soude vernielen / ghelijck te besorgen / Jae oock niet eens te twyfelen is/of het soude geschien. Want wat die Catolijcken doen souden / dat heeft ons al meer dan te veel/die experientie /een Meesterssche vanden dwasen synde(soo-men seydt)gheleert. Hoe die Herdoopers[het geheele regiment ingenomen hebbende]haer draghen souden (den vroomen onder hen-luyden/ wie ooc onder den Catolijcken/ ende allen anderen partien wil ick hier geensins te nae gesproocken hebben)leerdt ons dat verschrickelick exempel vanden Boeren Crijch/ Anno 25. Ende dat niet min verschrickelijcke exempel van Monster. Eñ wat die Evanghelischen ende ghereformeerden(soo ghenoempt)doen souden/ dat geven sommighe van hen-luyden genoech te verstaen /int gheene/dat sy aenden plaetsen/al waer sy die macht hebben /niet alleen den anderen partien/ gheene plaetse / om haer Religie nae wtwysinghe van haer-luyden conscientie te exerceren / gunnen / Ende in sommighe plaetsen soedanigen verdryven/ Maer oock die gheene/soo met hen int fondamendt ende principale stucken[van die Religie]eens syn/voor geen broeders bekennen/noch tot des Heeren tafel toelaeten willen/ ten waer dat sy Juyst tot al haer segghen/Amen spraecken/en hen haren wetten/Articulen eñ Decreten(welcx sy die Christelijcke Disciplijn noemen)onder-werpen wouden : Jae excommuniceren ende bannen[als van die gemeenschap Jesu Christi gehelijcken beroeft synde] die gheene/die haer abusen een weynich aentasten ende bestraffen / en sy-luyden / tot waerer Godtsalicheydt/

ende

eñ reynighinghe des schotels ofte drinckbekers van binnen / vermanen o. Om dan sulck omsien nae malcanderen / aen allen syden / eñ by allen partië / heen wech te nemen / Ja / sy-luyden met malcanderen gantschelijck te vereenigen / ende Liefde / vrede / ende eenicheydt onder hen te maecken / ten eynde dat sy al te-samen als een hardt / siel p / ende man synde q / by ende met malcanderen int goede houden r / ende alsoo met wettelijcken ende van Godt toeghelaeten middelen / den ghemeynen vyandt onses Vader-landts wederstaen / ende eenmael / soo wel den tijtlijcken als den lang'ghewensten vrede / ende gherustheydt der conscientien / vercrygh en moghen. Soo en sal gheen dinck soo seer van nooden syn / dan dat die Predicanten / Schrijbenten / ende Theologanten / niet meer Autoriteydts ende gewelds haer toeschrijuen ofte toeschrijuen lieten ende aen-namen / dan hen van Godt ghegheuen is: Die welcke voorwaer niet tot onvrede / maer tot vrede / niet tot verderuinghe / maer tot stichtinghe / moet dienen s. Het soude (seg ick noch eens) gheen dinck soo seer van nooden syn / dan dat sy boete ende vergheuinghe der sonden / in namen Christi Predicken / alle Menschen / tot vruchten der boedtvaerdicheydt waerdich synde / tot Liefden / eendracht / eenicheyt / ootmoedicheydt / lanckmoedicheydt / vriendelijcheydt / verdrachsaemheydt / &c. ernstelijck [so wel met een goet leuendich exempel / als met woorden] vermaenden: Ende Godes woort [niet daer toe / noch daer van doende] in synen rechten sinne ende verstandt (soo veel moegheliјck is) Predicken / ende die Heylighe Godtlijcke Schriftuer verclarende / niemant aen haer verstandt ende wtlegghinghe / binden / gheen scheuringhe ofte affsonderinghe en maeckten / niemant vanden gheenen / die welcke die Prophetische ende Apostolische Leer [voor waracht ich ende volmaect ter salicheyt] bekennen [ende der seluen ghehoorsaem te syn haer benaerstigen] lasterden / Verdoemdẽ / Ketterden / ofte min dan een Christen ende Leden van syne Kercke

o. Mat. 23. 26
p. Act. 4 d / 32.
q. Judi. 20. 11
r. Rom. 15. a 2
s 2. Cor. 10. a 8 ende 13. b / 10.

te syn/heelden: Niet tegenstaende/dat daer noch eenich onuerstandt ofte misuerstandt van dit ofte dat/syn mochte. Wandt wie is doch in alles volmaeckt/ofte gheheel sonder feylen/misuerstandt ende ghebreecken? Ende wilde yemandt segghen/datmen sulcks doende/ allen Ketteren ende Secten die Doer open doen / ende gheheel eenen Atheismum ende Epicurismum/dat is/ een Godtloos leuen soude aenrechten/ Den seluen antwoorde ick/seggende/datmen sulcks doẽde/allen Ketteren eñ Secten die Doer veel meer toedoen/ ende een recht Christelijck leuen soude aenrechten. Want wie is een Ketter/dan die den wtgedructe woordẽ Godes we

2.Thi.4.15. derspreeckt/gelijck Alexander t/den woordẽ Pauli(die welcke niet syn eygẽ/maer Godes woordẽ waren)wedersprаecken heeft? Eñ wat syn Secten anders/ dan de also op Menschen / eñ op der seluen opinie ofte geuoelen staẽ/dat sy ooc alle die geene/die met hen van sodanige opinie niet en syn/noch sodanich geuoelen hebben connen/haten/versmaden/lasteren eñ verdoemen. Nu dese/te weten/die den wtgedructẽ woorden Godes we derspreecken/ eñ die Prophetische eñ Apostolische Leer/ ons Schriftlijck naergheIaten/in twyfel trecken: Ende ghene/die also aen menschen/eñ der seluen Leer/opinie ofte gheuoelen hangen/ dat sy alle anderen sulcks met hen niet gheuoelende/ verachten ende verdoemen/ Die selue connen anders niet / dan eenen Atheismum ende Epicurismum aenrechten. Maer die welcke / die Prophetische ende Apostolische Leer voor warachtich ende ghenoech/ volmaeckt houden/om te Leeren alle het gheene/dat den Menschen / te weten/ ghelooouen/ doen ende laten/ van nooden is/ der seluen oock ghehoorsaem syn ende volghen / ende gheenen Menschen ofte Menschen Leer / maer Christo alleen ende synen woordt aenhanghen/die en connen gheen Atheismum ende Epicurismum aenrechten/maer veel meer / een vroom Godtsalich leuen/ende een rechte / onvervalste

b.Iac.1.v.27. ende GODT behaghende Religion v/ welcker vruchten

ten anders niet syn en connen/dan Liefde / vrede/ee-
nicheydt / medelijden met den ghevallen ende wande-
lenden / Ootmoedicheydt/sachtmoedicheydt ende der-
ghelijcken deuchden. Ende overmidts het uwer Vor-
stelijcker Ghenade/ door bysonder gaven Godes/tot
vreden gheneghen synde/als eenen Vader des Vader-
lants principaelijck toecoempt/op middelen tot vreden
dienende/ te trachten : Ende een yder Onderdaen /
bysonder doch wy Predicanten ende Leeraren/daer toe
[so veel ons moeghelijck is] schuldich syn te raden/ te
helpen ende oock middelen nae onsen cleynen verstant
aen te wysen/waer door men/tot den lang' gewensten
vrede / soo wel der conscientie als des lichaems comen
mochten. So is dat ick die aller cleynste ende verachste
onder allen Predicanten/nae myn seer cleyne vermoe-
gen / dit myn ghevoelen ende goet-duncken wt goeder
herten uwer Vorstelijcker Genade toe schryven/ende te
bedencken hebben gheven willen / Waer toe myn ver-
maenen is/het exempel van den gheenen die welcke
goetwillich tot opbouwinghe / van des Heeren Ta-
bernakel ofte hutte / Overenhoudt ende Geytenharen
brachten x/als sy geen gout/ eedel ghesteente/silver/sij- x. Exo. 35. 22.
den ofte dergghelijcken costelijcke Juwelen en hadden/
gantselijck verhopende/ dat gelijck als Godt die Heere
selfs socdanighe cleyne gaven [goetwillich van synen
volcke gegeven synde] niet en heeft verworpen / Uwer
vorstelicker genade oock dit myn slecht ende eenvou-
dich schrijven/wt goeden ende willigen herten/tot wel-
vaert ende stichtinghe des naesten / gedaen / oock niet
verwerpē: Maer veel meer(So veel mogelick)op mid-
delen bedacht syn sullen/hoe sulcx int wert gestelt mach
werden/Dat die Predicanten ende Leeraers [sy syn ooc
van wat partie / soorte ofte exercitie vā Religie dat sy
willen] haer ampt bedienē /eñ niet meer Autoriteyts
gebruyckē/dan sy-luyden van Godt outfangen hebbē.
Eñ hoe wel ic grotelicx te besorgē hebbe/dat dezē mynē
slechtē arbeyt/wt goeder herten (kent God) gedaē/van

veelen seer qualijck gheduydet / ende als Libertinisch/ vry-gheestich ende der ghelijcken beschuldicht/ende als van eenen ongheleerden / ende verworpen Menschen hercomende/ghelastert ende wtgheroepen sal worden: Soo hoope ick nochtans dat uwer Vorstelijcker Ghenade/mede inder Schoolen des Heylighen Gheestes/ des Cruyces /ende menigherhande versoeckinghe (die
y. Esa.28.89. welcke alleen opt woordt mercken leeren y)gheweest/ ende van partijdicheydt[door Godts genade]ghevryet synde / een ander ghevoelen daer van hebben /Ende haer die selue[soo wel als oock my den aller cleynsten ende verachsten onder allen Kercken Dienaren]beuolen syn laten.

Den eenighen waerachtighen Godt ende Vader ons Heeren Jesu Christi / den Vader aller ghenaden ende barmhertichevt : Door Jesum Christum synen eenghebooren Soon onsen Heeren/ biddende /dat hy uwer Vorstelijcker Ghenade / met synen Heylighen Gheest (so langs soo meer)veruullen/beghenadighen ende verlichten wil/tot syns Godtlijckẽ Naems eere/ tot stichtinghe /vrede ende gherustheyt syner ghemeynten [ouer die welck hy uwer Vorstelijcker Ghenade / tot een opsiender/voorstander /ende regierder gestelt heeft] ende uwer Vorstelijcker Genade weluaert ende salicheydt / Amen.

Uwer Vorstelijcker Ghenade / onder-danighe ghehoorsaeme.

Casper Coelhaes, van Menschen, inden Heere ghebannen.

Seeckere poincten wt die Hey-
lighe Godtlijcke Schrifteuer ende veruolch
van dien ghenomen: Aenwysende het ghene / dat
allen gheloouighen: Bysonder doch den Predi-
canten ende Leeraren van aller-hande partien/
soorten ofte exercitie van Religië wel aē te mercken
ende tachteruolghen van nooden is: Ende groo-
telicks / soo wel tot gherusthevdt van eens yeghe-
lijcken Menschen conscientie / als tot tijtlijcken
vrede soude moghen dienen.

Het eerste Deel.

Bewÿsende dat die Leere Christi, der Propheten ende Apostolen,
ons Schriftlijck inden Bybel na-gelaten, Warachtich ende volmaeckt
ghenoech is, om te leeren alle het gheene, dat den Menschen ter salic-
heydt, te weten, te gelooven ende doen, van nooden is. Ende of Wel die
Commentarien, dat is, wtlegghinghe of verclaringhe over die Prophe-
tische ende Apostolische Schrÿften ende Catechismen, dat is, vercla-
ringhe over die thien gheboden, Articulen des gheloofs, het Heylich ge-
bedt Christi, van ofte door vroome ende Godtsalighe Menschen ghe-
maeckt, hare nutticheyt hebben: Dat sy nochtans daerom in ghelÿcker
Weerde met de Godtlÿcke Schrifituer niet te houden, noch ter saliheyt
van noode en syn: Daerom men oock niemandt des Werelts daer aen
soude moghen binden: Ofte min dan een Christen achten, die ghene,
die hen aen die Prophetische ende Apostolische Schrÿften houdende,
gheen Commentarien ofte wtlegghinghen van Menschen begeerden
aen te nemen of te ghelooven.

Het eerste poinct.

DAt die Propheten ende Apostolen: Welc-
her Leer ons Schriftlijck naeghelaten is inden
Bybel / van Godt selfs vercooren tot Propheten

 ende

ende Apostolen beroepen ende ghesonden syn/is onwedersprceckelijck/by allen den ghenen/ die welcke haer des Christelijcken naems beroemen / ende die Bybel voor recht/ende die Godtlijcke Schriftuer/houden.

ij.

In deser mont heeft G O D T selfs immediaté, dat is/sonder middel ofte dienst van Menschen/ syn woort ghelepdt. Exodi. 14. b/15. Deuteronomium. 18. b/18. Esaie. 49. a/ 2. 51. b/ 16. 59. c/21. Jeremie. 1. a/5. Hesekiel. 2. a/1. Sacharia 1. b/13. Mattheus. 10. a/1. 28. b/19. Marcus. 16. b/15. Actorum. 9. a/4.
Spreeckende met ende door die seluen. Exodi. 3. a/4. Esaie. 6. a/ 9. Jeremie. 1. a/ 4. Hesekiel. 2. a/ 1. Hosea. 1. Johel. 1. Amos. 7. b/15. Jona. 1. Mattheus. 28. Marcus. 16. a/1. Luca. 10. b/16.

iij.

Dese alleen/ende niemandt anders des werelts/hebben van G O D T selfs ghetuyghenisse / dat het woordt duer haer gheleert / ende ons Schriftelijck naerghelaten/ warachtich syn woordt / ende onwanckelbaren wille sy. Exodi. 4. b/15. Deutronomium. 18. b/18. Esaie. 49. a/2. Mattheus. 10. c/20. Lucas. 10. b/16.

iiij.

Dese[der Apostolen ende Propheten/ons Schriftelijck in den Bybel nagelaten] woorden/ syn wy te gheloouen ende te gehoorsamen / schuldich/als GODTS woordt : Aenghemerckt het niet haer eyghen / maer G O D T S woordt is. Lucas. 16. c/ 29. Mattheus. 10. c/ 20. Lucas. 10. 2. Petri. 1. c/ 21. 2. Thessalonicensen. 3. b/ 16.

v.

Dese is oueruloedich ghenoech / om ons te leeren alle het gundt / wat den Menschen ter salicheydt/te weeten/te gheloouen / ende te doen / van nooden is. Lucas. 16. c/29. ende 31. 2. Thimoteus. 3. b/17.

Daerom wy sulcks te vercryghen / gheen ander boec-
ken/Schriften/off wat der ghelijcken meer souden-syn
connen/van nooden hebben. Lucas. 16. d/ 31. Gala-
ten. 1. a/ 8.

vj.

Wandt soo die Menschen den tyden der Apostolen
[daermen van ghenen Commentarien ende Cathecis-
men van menschen ghemaeckt en wiste] duer die Pro-
phetische ende Apostolische Leere / ouervloedich ghe-
noech tot der salicheydt/wijs hebben connen gemaect
worden. 2. Thim. 3. 1. 15.

vij.

Ende die schrift der Propheten ende Apostolen van
GODT inghegheuen: 2. Thessalonicensen. 3. b/
16. 2. Petri. 1. c/ 20. Oorbaerlijck is tot Leeringhe/
tot straffinghe/tot verbeteringhe/ tot onderwysinghe/
die in die Rechtvaerdicheydt is / op dat die Mensche
GODES gheheel sy/tot allen goeden wercken
volmaecktelijck onderwesen. 2. Tessalonicensen. 3.
b/ 17.

viij.

Soo volcht onwederspreekelijck /dat men oock huys-
den daechs / sonder Commentarien ende wtlegginghe
van Menschen ghedaen alleen duer die Heylighe
Schrift/ghenoech tot der salicheydt wys ghemaeckt/
ende tot allen ghoeden wercken volmaecktelijck on-
derwesen can werden.

ix.

Die Commentarien ofte wtlegginghen van vroo-
men ende GODT salighen Mannen/ouer die Pro-
phetische ende Apostolische Schriften ghedaen/hebben
wel haere nutticheyt / int geene /dat sy den Menschen
tot beter verstande / van die Heylighe Schriftuer /
Actorum. 8. d/ 35. ende een Christelijck na-dencken/ende
na-soecken van dieselue / dienen. Actorum. 17. b/ 11. ende
18. c/ 26. Maer syn daer om gheensins met die Godt-
licke Schriftuer te vergheliјcken.

x.

Want dese het ghetuyghenisse van Godt selfs heeft/ dat sy geest en leuen Johan.6 g/63. Die waerheyt / Johan.17.b/17. Heylich ende van Godt ingheghenen /volmaeckt.2.Thessa.3.b/15. Ende seer vast is.2. Petri. 1.b/19. Maer gheene niet alsoo.

xj.

Om Moysen/die Propheten/Christum/ende d'Apostolen te hooren/ende huer te gheloouen/ wert ons ernstelijck van Godt beuoelen/ Luce.16.c/29. Deut.18.b/19. Mat.17.a/5.Luce.10.b/16.

xij.

Maer voor Menschen[om hen sonder Discretie/ende wyder-nadencken ende naesoecken te gheloouen] werden wy ghewaerschoudt.1. Johan 4.a/1.Ephe.5.a/6.Collo,2.a/4.1.Thes.5.c/21.

xiij.

Want sy niet alle van herten vroom/ende des Heylighen Geestes deelachtich syn: Die hen daer voor wtgeuen ofte ghehouden werden. Matt 7.c/21.ende 25.b/11. Luce.6.e/46.Roma.2.c/28.ende 9.a/6.

xiiij.

Ende of syt al waren / soo en volcht nochtans daer om niet / dat sy den Gheest / ofte die ghaue / om die Schriftuer recht te verclaren/ van Godt ondtfanghen hebben/ouer-mits den eenen dese/den anderen een ander gaue van Godt ghegheuen wordt/ 1 Corint.12.a/8. ende niet eenen Menschen alle gauen te ghelijck 1.Corintheren.12.b/14.

xv.

Ende ontfanghen hebbende/volcht niet / dat sy ouer al/ende aen allen plaetsen/ den sin ende meeninghe der Schriftueren recht verstaen ende verclaren / want wy bekennen eensdeels ende Propheteren eensdeels 1.Corintheren.13. a/9.

xvj.

Soe behooren sy oock noch mede onder het ghetal van den ghenen daer van ghescreuen staet/alle Menschen

schen syn Logenaers/ Psalm. 116.b/11. Rom.3.a/4.

xvij.

Daerom Paulus oock hem selfs niet/ als Paulo: Noch den anderen synen mede Apostolen/ als Menschen: Ja eenen Enghel wt den Hemel comende/ als eenen Enghel (Predickende een ander Euangelium) gelooft wil hebben. Galat 1.a/8. Gelijc wy eenẽ Duerwaerder ofte gesanten van een groot Heer ende Meester/ niet te geloouen hebben / ten waer dat ons te vooren blijcken mochte/ dat syn woordt ende weruinghe aen ons/ niet syn eyghen / maer syns Heeren ende Meesters Woordt/ Edict/ Placcaet/ ofte weruinghe/ waer.

xviij.

Soo is dan die Heylighe Godtlijcke Schriftuer alleen/ die Lanterne onser voeten / ende licht op onsen weghe/ Psalm. 119.n/105.

xix.

Die Wet des Heeren is sonder Vleck / eñ verquickt die sielen / Die ghetuychghenis des Heeren is ghewis/ ende maeckt die verstandighen wijs : Die beueelen des Heeren syn gherechtich / ende verblyden het herte: Die gheboden des Heeren syn louter/ ende verlichten die ooghen: Die vreese des Heeren is reyn / ende blijft eewichlijck: Die rechten des Heeren syn warachtich/ al te samen rechtvaerdich. Sy syn costelijcker dan Gout/ ende veel schoon Goudts: Sy syn soeter dan Honich ende Honichseem. Oock wert dyn knecht (Seyt Dauid) duer haer vermaendt/ ende wie-se houdt/ heeft grooten loon. Psalm 19.a/8.

xx.

Dit ghetuyghenis en heeft ghener Menschen Commentarien/ Cathecismen/ wtlegginghen/ Leer/ gheuoelen oft Opinien/ maer alleen die Heylighe Godtlicke Schriftuer: Daerom oock die selue alleen [en gheenes Menschen Leer] ter salicheydt van nooden is/ Deut.4/ ende.6.b/17. ende.24. ende 8.b/11. Luce.10.c/28.

xxj.

Wie dan nu die leer Christi/der Propheten ende Apostolen ons Schriftelijck naghelaeten/voor die Heylighe Godtlijcke Schriftuer/voor warachtich ende genoech volmaeckt/bekent/der seluer glooft ende ghehoorsaem is/die is een rechter Christ/eñ niet meer te doẽ of te gheloouen schuldich. Mat.7.c/24. Luce.11.c/28. Eñ 16.c/29. Johannes.8.a/5. Roma.3.b/13. Jaco.1.c/22.

xxij.

Maer wie die selue niet voor ghenoech volmaeckt bekendt/noch der seluen van herten ghelouet/die en is gheen rechter Christ/sal oock niet gheloouen/al waert dat yemandt vanden Dooden opstonde/Luce.16.d/31. Jck verswyghe/dat hy Concilien/Synoden ofte derghelijcken vergaderinghen/van sterffelicken ende ghebreeckelijcken Menschen[Commentarien ende Cathecismen (van Menschen ghemaeckt synde) al waren sy goet ende oprecht] soude gheloouen.

xxiij.

Ende al waert dat hy dẽ seluen meer/dan der Heyligher Schrift gheloouen ende volghen woude: Sal hy te meer syn ongheloove/ende valsch herdt teghens Godt/daer mede te kennen geuen/ende onder het ghetal van den genen moeten gereeckent syn/daer van Godt byden Propheten seydt. Vervloeckt is die Mensche/die hem op menschen verlaet. Jer.17.a/5. Ende syn geloue ende Gods-dienst/sal onnut eñ verlorẽ syn/ gelijck geschreuen staet. Te vergeefs Eerẽ sy my/leerende voor leeringen/geboden der menschen/Mat.15.a/9.

xxiiij.

Die Antechrist verheffende ende settende hem bouen al wat ghenoempt wordt Godt ofte Godes dienst/so dat/als oft hy Godt waer/sidt inden tempel Godes/hem seluen wtgheuende voor Godt/2.Thessa.2.a/4. Leert dat die Prophetische ende Apostolische Schriften niet volmaeckt ghenoech syn ter salicheyt: Daerom hy ooc syner leer/Articulen/Wetten/Commentarien ofte

wtlegghingen / ouer die Bybelsche Schriften van hem of den synen ghemaeckt: Ofte van hem geapprobeert / ende voor oprecht en goet bekẽt / effen so wel als Godes woort selfs gelooft ende achtervolcht wil hebben: Binnende onder die seluen der Menschen conscientien.

Besluydt.

Yemant dan binden, of des Menschen Conscientie verstricken willen, om te ghelooven, voor recht, goet, ende warachtich te bekennen, wat Menschen als Menschen gheleert, gheschreuen, ende voor recht ende goet houden, is Antichristisch, vermetelijc ende tyrannisch ghehandeldt: Ende can niemandt bewysen, hem van Godt daer toe beroepen, ofte ghesonden te syn.

Het ander Deel.

Bewysende dat die Predicanten van Godt beroepen ende ghesonden zynde, die Leer Christi, der Propheten ende Apostolen, ons inden Bybel Schriftlyck naghelaten: Niet daer toe noch daer van doende, ende inden seluen sin of verstandt, in welcken sy ons van Christo, den Propheten ende Apostolen Schriftlyck naegelaten is, behooren te Leeren: Ende dat die Leer alleen die vrucht is, daer by een Predicant van Godt ghesonden, of niet ghesonden te zyn, mach bekendt werden.

Het eerste Poinct

Dat die Herders en Leeraers van God gesonden wordẽ / is openbaer wt die woordẽ Pauli daer hy sept / en die selue te wetẽ Christus / heeft gegeuen sommige tot Apostolen: Sommige tot Prophetẽ: Sommige tot Euangelistẽ: Sommige tot Herders en Leeraers. Eph. 4. b / 11. Ende wederom sept hy: Godt heeft sommige inder gemeentẽ geset / ten eersten Apostolen / ten anderen Prophetẽ / ten derdẽ Leeraers / ij. 1. Cori. 12. c / 28.

Dat hy oock in deser mont syn woort gelept hebbe / maer doch mediaté / dat is / duer dẽ dienst der Prophetẽ

 ende

eñ Apostolen is ooc openbaer wt den woorden Pauli/ segghende tot den Leeraer Timotheo / aldus blijft du int gheene / dat du geleert hebst/ ende dat v vetrouwet is/ wetende van wien du het geleert hebst/ende dat du van dyne kintsheydt af die Heylige Schrift ghewesten hebst/die welcke dy moeghen wijsmaecken ter salicheyt/duer het geloove in Christo Jesu.2.Thess.3.b/14. Ende wederom/Houdt een exempel der ghesonden woorden/die du van my geleert hebst/inden ghelooue ende liefde die in Christo Jesu is.2.Thess.1.b/13. Item hout dy aẽt lesen/ꝛc. Vergeet die gaue niet/die in dy is/ die dy ghegheuen is duer die Prophecie ꝛc. Benaerstichtdit/weest hier in besich/op dat dynen voortganc in allen openbaer wort/ Hebt acht op dy seluen eñ op die Leer/ blijft hier in volstandich / want du sulcx doetst/du sult dy seluen behoeden / ende die dy hooren.1.Thi.4.b/13. Ende beschrijuende die waere kenteycken/van eenen rechten/ende van Godt ghesonden Leeraer/seyt hy benessen anderen woorden / aldus: Die aent ghetrouwe woort/dat nae der Leere is/vast houdt/op dat hy machtich sy oock te vermaenen / duer die ghesonde Leer/ ende die gheene die teghenstaen/te ouerwinnen.Tit.19 Ende daer nae Titum selfs aenspreeckende/ seydt aldus: Maer du spreeckt dat der gesonden Leer betaemt/ Tit.2.a/1.

iij.

Godt selfs ghebenedyt inder eewicheydt [dit syn Godtlijcke woordt in haeren/ende aller ghelooughen mont leggende] gebiet wel ernstelijck/seggende aldus/ Ghy en sult daer niet toe doen dat ick v ghebiede/ende sult daer oock niet af doen/op dat ghy bewaren moecht die gheboden des Heeren uwes Godts. Deut.4.a/2. Ende wederom seydt Moyses. Soo behoudet nu dat ghy doet/als v die Heere uwe Godt ghebcden heeft/ ende wijct niet/noch ter rechter noch ter slincker hant/ Deut.5.d/32. Ende ghy en sult dier gheen doen/ ꝛc. een yghelijck wat hem recht dunckt/Deut.12.a/8.

iiij.

Der Heere Christus oock syne discipulen om te Predicken wtsendende/seydt aldus/ My is ghegheuen alle macht in Hemel ende op Aerden : Daerom gaet ende Leert alle volckē[Predickēde het Euangelium/ Marci. 16.b/15.]hen Doopende in den name des Vaders/eñ des Soons/ende des Heyligen Gheestes/ hen Leerende onderhouden al wat ick v beuoelen hebbe/ Mat.28.b/19. Ende in synen naem (seydt hy selfs) sal bekeringhe ende vergheuinghe der sonden ghepredickt worden onder alle volcken/beghinnende van Jerusalem/Luc.24.e/47.

v.

Soo syn dan dese Leer[niet daer toe /noch daer van doende: Ende inden seluen sin of verstande /als sy van Christo/den Propheten ende Apostolen ons schriftlijck naeghelaeten]ghehouden te Predicken ende te Leeren/ alle die geene/die haer van Godt tot Herders ende Leeraers beroepen te syn/beroemen.

vj.

Wandt soo Moyses / als een Dienaer ghetrou synde inden geheelen huyse Godes/Hebr .3.a/5. Ende die Propheten[niet wt eyghener willen] vanden Gheest Godes ghedreuen synde /2. Pet.1.c/21.alleen ghesproken hebben het gheene wat hen die Heere beuoelen heeft 1.Reg.22.b/14.roepende ouer al/ Hoort des Heeren woordt : Aldus spreeckt die Heere.

vij.

Ende soo die Apostolen selffs / Ja oock gheen Enghel wt den Hemel commende/macht gehadt hebben/ tot dat selue woort [hen van Godt in haeren mondt ghelevt] af ofte toe te doen/gelijck Paulus betuycht/ segghende: Al waert oock / dat wy/of een Enghel wt den Hemel/v anders Predicten/dan dat wy v ghepredict hebben/die sy vervloeckt/ghelijck wy te vooren geseydt hebben/alsoo segghe ick oock nu wederom. Ist dat v yemant predict /anders dan ghy ontfangen hebt/ die sy veruloeckt/Gala.1.A/8.

viij.

Ende dat noch veel meer/ende waerdigher is om aen te mercken/dewyl Christus Jesus[die eenige gheboren Soon GODES/ende wysheydt des Vaeders]niet van hem selfs ghesproocken heeft/ maer alleen het ghene/dat hem van synen Hemelschen Vaeder beuoelen was: Ghelijck hy claerlijck betuycht segghende. Jck en hebbe wt my seluen niet ghesproocken/ maer die Vader die my ghesonden heeft / die heeft my een ghebodt ghegheuen/ wat ick spreecken/ ende wat ick segghen sal/ꝛc. Soo wat ick dan spreecke/dat spreecke ick/ ghelijck my myn Vader ghesepdt heeft / Johannes.12.e/49.f/50.

ix.

Ende dat niet min aenmerckens weerdich is/te weeten/dat oock die Heylighe Gheest/ wtgaende vanden Vaeder. Johannes. 15. c/ 26. Van hem seluen niet ghesproocken heeft/maer alleen het gheene dat hy ghehoort heeft : Ghelijck Christus betuycht/daer hy seyt. Als die sal ghecomen syn/ die Geest der waerheydt/ hy sal u in alle waerheydt leyden: Want hy en-sal van hem-seluen niet spreecken / maer wat hy sal ghehoordt hebben / dat sal hy spreecken. Johannes. 16. b/13.

x.

Soo mach immers veel min / een Herder ende Leeraer/van veel / Ja veel minder Autoriteyts/dan die Apostolen/Engelen GODES: Jae/ Heylige Gheest/ ende Soon GODES synde/yet wat aff/oft tot het wtghedruckte/ende ons Schriftlijck inden Bybel naeghelaeten Woordt / doen.

xj.

Wandt hoe ghrouwelijck GODT die HEERE / eenen van synen eyghen / ende van hem selffs waerachtich ghesonden Propheten ghestraft heeft / Daer-om dat hy duer eenen anderen Propheedt verleydt ende bedroegen synde/ des HEEREN Woordt ende beuel te buyten ghinck / is openbaer/ ende

ende een verschrickelick exempel/ allen Menschen/ by= sonder doch allen Predicanten ende Leeraeren/ wel aen te mercken ende steedts voor ooghen te hebben / 1. Regum. 13.

xij.

Maer tot dit Woordt af ofte toe doen / is niet/ alleen niet daer by doen/ of daer van doen : Maer ock die Woorden des Heylighen Gheestes / duer den mondt CHRISTI/ der Apostolen ende Propheten / ghesproocken/ op eenen anderen sin beduyden / dan sy van hen ghesproken/ ende ons Schriftlijck naeghelaeten syn. Ghelijck sommighe die Woorden GODES van die verrissenisse der Dooden verstonden ende wtleyden. 2. Thimotheum. 2. b/ 16. Ende die Joeden die Woorden CHRISTI/ Van die weder oprechtinghe des Tempels. Johannes. 2. b/ 19. Mattheus. 26. /g 61. Ende sommighe Discipulen die Woorden CHRISTI/ vant eeten syns vleyschs/ ende drincken syns bloets. Johannes. 6. g/ 60.

xiij.

Dit/ te weeten / die leer Christi/ der Propheten ende Apostolen/ sonder af of toe doen / ende (so veel moeghelijck [ende ter salicheydt van nooden] is) in haeren rechten sinne ende verstant [niet om schentlijcken ghewins / noch tijtlicker eeren/ maer alleen/ om GODES Heylighen Naem ghroot te maecken / ende synen naesten te beteren / soo wel met Woorden als met der daedt selffs] Predicken ende Leeren / Is het eenighe / warachtighe/ onbedriegheliјcke kentepcken/ daer by die Mensche selfs verseeckert syn can/ van GODT / tot soedaenich Ampt beroepen ende ghesonden te syn.

xiiij.

Soo veel moegheliјck (segghe ick) wandt het onmoeghelick is/ dat die Predicanten ende Leeraers / over al / ofte aē allen plaetsen der Godlijcker schriftuerē/

den sin ofte verstandt der woorden van Christo / den Propheten ende Apostolen ghesprooken /recht souden verstaen connen / Want wy bekennen eensdeels/ende wy Propheteren eensdeels/1.Corint 13 a/9. Eñ eenen yegelijcken werdt die openbaringhe des Gheestes ghegheuen/tot het gheene dat oorbaerlijck is. Want desen wordt duer den Gheest ghegheuen het woort der wysheydt: Den anderen het woordt der kennisse / duer den seluen Geest: Den anderen het ghelooue / duer den seluen Gheest : Den anderen die gauen der ghesontmakingen/duer den seluen Geest: Den anderen crachtige werckinghen: Den anderen Prophecie : Den anderen onderscheydinghe der Geesten: Den anderen verscheyden tonghen: Den anderen wtlegghinghe der tonghen: Ende alle dese dinghen werckt die eenighe/ende selue Geest/deelende eenen ygelijcken het syne(Merckt dat) alsoo hy wil/ Niet als wy willen/1.Corint.12 a/7.

xv.

Maer soo veel tot grootmaeckinge des Godtlijcken naems: Tot stichtinge des naesten / en onser salicheydt vannooden is / wil hy den gheenen/ die hy tot soedanighen ampt beroepen ende gesonden heeft [gelijck oock allen anderen waeren ghelooUighen / die duer synen Gheest/gheestelijcke menschen ghewordden syn/ Ende hem in den Gheest ende waerheyt aenroepen/ Johan. 4.c/24. Synen Heylighen Gheest/die een Gheest des wysheyts ende verstants is. Esaie.11.a/2 Ende sy in alle waerheyt leyden sal/ Joan.16.b/13.] geuen ende mede deelen / Luce.11.b/ 13.

xvj.

Aldus dan Godes Heylighe woordt/sonder af ofte toedoen/en in synen rechten verstandt Predicken ende Leeren /is oock alleen die warachtighe ende onbedrieghelijcke vrucht / daer aen een recht Christen den Predicanten ofte Leeraeren van Godt beroepen ende ghesonde syn dan niet/canbekennen.

xvij.

Een

Een recht Christ (segghe Ick) want het niet alle-
mans dinck en is/eenen rechten eñ van Godt beroepen
ende gesonden Leeraer te erkennē/eñ vanden valschen
tonderschepden: Maer die alsoo syn/gelijck sy beschre-
uen worden/Mat. 5. a/7. beginnende aende woorden.
Salich syn/die arm van Geest syn/&c. ende veruolgens
duer dat selue ende naest-volghende 6. ende 7. Capit-
tel/connen het doen. Ende tot den seluen wort gheseyt:
Wacht v voor den valschen Propheten/&c. aen haeren
vruchten sult ghyse kennen. Matthe. 7.

xviij.

Dese vruchten/soo sy met den ooghen des Lichaems
alleen ghesien/Ende gheleghen waren in clederen/seec-
ker manier van leuen/Ceremonien/wtwendighen ofte
sichtbaerlijcken Gods-diensten/ofte schyn voor den
Menschen: Ofte met Lichamelicken ooren alleen ghe-
hoort/ende ghelegen waeren in wterlijck beroep van
Menschen of duer Menschen ghedaen: Ofte int Letter-
lijck woort/dat met den mondt wtghesproocken/ende
met den ooren des Lichaems ghehoort can worden.
Oft so dese vrucht met den Lichamelicken monde ghe-
smaect conde werden/soo soude ydermaen/daer van
oordelen/Ende die rechte Herders ende Leeraers/van
den valschen onderschepden connen.

xix.

Maer nu can sy niet/dan metten oogen des Geestes
gesien/ende met den monde des hertē/dat is/waren ge-
looven/gesmaect ende gheproeft worden. Daerom sulcx
niemandt (als gheseydt) recht doen en can/dan die In-
nerlijcke Mensche/met/of duer den gheloouen/ende
verstandt des gheestes: Want die natuerlijcke Men-
sche begrypt niet/dat des Gheestes Godes is/het is
hem dwaesheydt/en hy en cant niet verstaen &c. Maer
die Gheestelicke Mensche/onderschepdt alle dinck/&c.
1. Corint. 2. b/14.

xx.

Doch heeft Godt oock den Kinderen im gheloouen

F die

die noch mede eensdeels vleyschlijck syn/ 1. Cor. 3. a 1. eñ wel am meeste van noode hebben hen vanden valschen Leraerente wachten / een seecker Uterlijck ende ghenoech sichtbaerlijck eñ grypljjc (so men anders vlytich daer opletten wil) teycken ghegheuen / om die rechte Leeraers vanden valschen tonderscheyden: Welcx is af of toe doen / tot synen woorde. Deut. 4. a 2. Eñ. 12. d 34. Prouer. 30. a / 6. Apocalipsis. 22. 19. Vreemde Leer teghens het wtghedruckte Prophetische ende Apostolische woort leeren. Rom. 16. b 17. 2. Thi. 3. a / 5. 2. Joan. 1. a 2. seeckere Articulen bouen ofte beneffens den 12. Articulen des geloofs: Item / sekere wetten ende regulen maken / en der Menschen Conscientien daer mede verstricken ende vander Christelijcker vryheydt onder staen te berooven / Actorum. 15. a / 5. ende. 10 Galaten. 1. a / 8. ende 3. a / 1. ende 4. a / 9. ende 17. ende 5. a / 1. ende. 7. Colossensen. 2. a / 8.

xxi.

Die Antechrist hem aen Godes stede ende Tempel stellende / 2. Thess. 2. 4. Doet tot Godes woort af ende toe / Duydet / interpreteert ofte verclaert, die Heylighe Schrifture anders dan die sin des Heylighen Gheestes is: Voeret vreemde Leere in / teghens het wtghedructe Prophetische ende Apostolische woordt: Maeckt seeckere Articulen des gheloofs / beneffens den 12. Articulen: Item / seeckere wetten ende Regulen / Daer met hy die conscientien verstrickt / ende die Christelijcke vryheydt te niete doet.

Besluydt.

Alle die gene dan, die tot des Heerẽ Woort af ofte toe doen, ende seeckere Articulen des gheloofs, buyten of beneffen die 12, Articulen (die welcke die Warachtighe Apostolische Kercke, voor ouervloedich ghenoech, tot der salicheyt, te weeten, ende te gelooven, geacht ende ghehouden heeft) maecken: Ende de selue alsoo willen

ghelcerdt,

gheleert, aengenomen ende ondergeschreuen hebben, [verdoemende, ende der Heyligher hoochwaerdigher Sacramenten ofte ooc het Predick-Ampt te bedienen, onwaerdich achtende, die gene, die hun aen die Prophetische ende Apostolische Leer (der welcken sy mit herten, hant ende mondt onderschrijuen, ende voor recht ende warachtich bekennen) houden, soedanighe nieuwe ghemaeckte Articulen niet aennemen, Leeren ofte voor recht bekennen connen] Die geuen met der daet te verstaen, dat sy Antechristisch, ende ouer der Menschen ghelooucn ende Conscientie tyrannisch handelen: Ende moeghen geensins bewysen, dat sy daer toe van Godt beroepen, gheautoriseert, ofte ghesonden syn: Daerom men haer Articulē niet aen te nemen, noch haerer Leer te gheloouen, schuldich is.

Het derde Deel.

Bewysende dat sommighe plaetsen der Schriftueren ghelijck die Letter Luydt: Sommighe niet nae die Letter, maer nae den sin des Heylighen Gheestes, dwelcke door den mondt der Heylighe mannen ghesproocken heeft, moeten verstanden worden: Maer de wyl de aencominghen ende kinderen int verstandt ende gheloouen, dat alsoo niet onderscheyden connen, soo heeft Godt sommige Herders ende Leeraers, wie ooc andere beneffen hun, met die gaue, om die schrift wt te Leggen, nae syn welbehaghen begenadicht, ten eynde dat sy, die inden oogen der eenvoudigen duyster schynende plaetsen, duer helder ende claerder verclaren sullen. Doch de-wyl sy oock selfs den Gheest nae de mate ontfangen ende dat getuychghenisse van Godt niet en hebben, dat sy aen allen plaetsen der schriftueren, den sin des Heyligen Gheests souden verstaen. Is men niet gehouden haer verclaringe, sonder discretie ende wyder nae dencken ofte na soecken, als Godts Woort, ende die waerheydt aen te nemen: Veel min moeghen sy luyden yemant des werelts aen haer eyghen ofte ander Menschen Wtlegghinghe, opinie ofte gheuoelen binden.

Het eerste Poinct.

DAt sommighe plaetsen der Godtlijcker Schriftueren ghelijck die Letter luydt: Sommighe niet na die Letter/maer na den sin des Heyligen Gheestes moeten verstanden worden/is onwedersprecckelijck by allen Godtsalighen/ die in der Godtlijcker Schriftueren gheoeffent syn.

ij.

Want daer die Schrift spreeckt: Du sult niet dooden: Du sult niet steelen: Du sult dynen naesten lief hebben als dy selfs: Du sult Godt vreesen/Eeren/aenroepen/Dancken/dienẽ/sult dynẽ viant goet doẽ/ootmoedich/sachtmoedich / lanckmoedich/bermhertich syn. &c. ende wat dier gelijcken meer is/Moeten die woordẽ verstanden syn/ghelijck sy luyden/ Ende moeghen gheen andere wtlegghinghe nemen.

iij.

Maer daer die Schrift spreeckt : Indien dyn rechte ooghe/ handt/voet/&c. dy verhindert/treckse wt/ snytse af/ende werptse van v / &c. Item/wederstaet den quaden niet/soo v yemandt slaet aen v rechter wanghe/ soo biedt hem oock die ander : Soo v yemandt den rock neempt/laet hem oock dynen mantel/ &c. Nemet eetet/ dat is myn lichaem: Johannes/ is Elias/&c. Ende wat der ghelijcken meer is/moet men die woorden niet verstaen ghelijck die letter luydt/maer inden sin ende verstandt/als sy van Christo ende den Heylighen Gheest/ duer die Heylighe mannen Godes ghesproocken syn gheworden.

iiij.

Dat nu die aencomelingen ende kinderen in gheloonen/in den welcken die natuerlijcke ofte oude Mensch noch stercker ende crachtigher is / dan die Geestelijcke ofte nieuwe/ende daerom van Paulo noch mede onder

die

die vleyschelijcken ghetelt werden. 1.Corinthe.3.a/1.3.
a/4. dit niet en verstaen/ende aen allen plaetsen der
schriftueren onderscheyden connen / is openbaer.
Want een natuerlijck Mensch (soo Paulus seydt)
en begrypt niet wat des Gheestes GODTS is/
wandt het is hem dwaesheydt / ende candt niet ver-
staen/ʒc.1.Corintheren.2.b/14. Ghelijck wy oock des
een claer exempel hebben aen Nicodemo / die welc-
ke nochtans een ouerste der Joden / een Phariseer/
ende nae der letter een Leeraer Israels was. Johan-
nes.3.

v.

Op dat dan oock deese/ tot die eenicheydt des ghe-
loofs/ende der kennisse des Soons Godes/comē/ende
een volcomē man tot der mate/der groote/der volheyt
Christi werden moeghen/ soo heeft GODT som-
mighe tot Apostolen : Sommighe tot Propheten/
sommighe tot Euanghelisten : Sommighe tot Her-
ders ende Leeraers ghegheuen.1.Corintheren.12.c/28.
Ephe.4.b/11.

vj.

Soo syn nu verscheyden gauen/maer het is die sel-
ue Geest: Ende verscheyden bedieninghe/maer die sel-
ue Heere: Ende verscheyden werckingen/maer die sel-
ue Godt/die sy alle in allen wercket. 1. Corinthen.12.
a/4.

vij.

Ende hoe wel dese ampten ende gauen verscheyden
syn: Soo moeten sy nochtans al te samen/ tot volmaec-
kinge der Heylighen/ Tot den werck des dienst/name-
lijck/tot stichtinghe des lichaems Christi (welcx syne
Kercke is. Rom.12.a/5. 1. Corint.12.c/27) Ephe. 4.b/
12. Ende tot het gheene dat oorbaerlijck is/ 1. Corin-
theren.12.a/7. dienen.

viij.

Doch syn dese gauen /bedieninghe ende werckinge
alsoo niet verscheyden/dat sy niet benefkens malcande-

ren/in eenen Menschen syn conden/ouermits alle dese dinghen / die eenighe ende die selue Gheest wercket / Deelende eenen yeghelijcken het syne/also hy wil. 1. Corintheren.12.b/11.

ix.

Ock leerdt die Heylighe Schrift wel duydelijck/ dat Petrus/ Paulus/ ende sonder twyfel die anderen Apostolen alle/het Apostolische Ampt bedien ende/mede den Gheest der Prophecien/ ghehadt / ende eens Euangelisten / soo wel / als eens Herders ende Leeraers Ampt bedient hebben.

x.

Maer ghelijckmen seydt/ dat eene Craeye gheenen winter/noch eene Swaelwe eenen somer maeckt: Ende ghelijck wt het gheene/dat een metselaer mede een timmerman ende decker : Of een timmerman mede een kistemaecker / draeyer / ofte derghelijcken is / niet en volghet/dat alle metselaers timmeren ende decken: Ofte alle timmerluyden kistemaecken ende draeyen connen: Alsoo en volcht oock niet / dat een yeghelijck Leeraer en Herder / den Prophetischen Gheest ende gauen heeft om die Heylighe Schriftuer recht te verclaren noch dat die gheene/die welcke die ghauen om te Propheteren / of die Schriftuer te verclaeren heeft / oock mede die gauen heeft/om het Predick-ampt te bedienẽ.

xj.

Het is openbaer dat Aquila ende Priscilla echten luyden/ende hen haers ambochts gheneerende / den welsprekende/ ende vierich inden Gheest synde / den Predicant Apollo / den wech Godes bescheydentlijcker wtghelevt hebben / Actorum .18.c/26.

xij.

Ende dat Stephanus ende Philippus beyde vander ghemeenten tot aelmoeseniers vercooren/ende duer die Apostolen bevesticht/Actorum.6.a/5. Gheen Predicanten synde / nochtans die gaue der Prophecie/om die Prophetische Schriften te verclaeren/ghehadt hebben:

Als

Als blyckt / Actorum. 7. Van Stephano / ende. 8. b/35.
Van Philippo.

xiij.

Ende al wilde men seggen / dat dese Philippus niet die Aelmoesenier / maer de Apostel Philippus geweest sy: Soo blyct nochtans / dat hy: Actorum. 21. a/ 8. een Euanghelist ghenoempt werdt / en ghesept / dat hy vier Dochters hadde / die Maechden waren ende Propheteerden. Actorum. 21. a/9.

xiiij.

Soo ist oock openbaer wt het gheheele 14 Capittel. des eersten briefs tot den Corintheren / dat die gaue der Prophetie ende wtlegginge van die Heylighe Schrift / niet alleen die Predicanten gehadt hebben / maer oock andere Personen / gheen Predicanten synde.

xv.

Ende dat niemant [die gaue hebbende / ofte te hebben vermeenende] verhindert is worden / met die selue der Kercken ende synen naesten te dienen. 1. Corinthe-ren. 14. c/29.

xvj.

So gebiedt oock Paulus seggende aldus / Blusschet den Geest niet wt: Veracht die Prophetie niet / Proenet alle dinck / ende behoudt het goede. 1. Thess. 5. b/19.

xvij.

Nu moet een yder hem selfs kennē / ende weeten wat hy voorgauen van Godt ontfanghen heeft / om / die selue in hem te verwecken / niet te vergeeten of te versuymen / 1. Timo. 4. b/14. Ende synen naesten daer mede te dienen. Roma. 12. a/ 6. 1. Petri. 4. b/ 10.

xviij.

Wandt hem vermeten te hebben / datmen niet en heeft / Ende eenen anderen willen mede deelen / datmen niet ontfanghen en heeft / is niet alleen seer vermeetelijck / maer oock seer dwaeslick ende belpottens waerdich / ghehandelt.

xix.

Maer wie nu die gaue om die Schrift wt te leggen ontfanghen heeft/die selue is oock schuldich synen naesten daer mede te dienen/ Roma.12.a/7. 1.Corinthen. 12.a/7. 1.Petri.1.a/4.

xx.

Maer hoe wel nu eenen yghelijcken tot beter verstandt/duer GODTS ghenade ghecomen synde/Ende meerder gauen van GODT ontfangen hebbende/ synen naesten te dienen schuldich is/ ende dat selue ooc nae der wedt der natueren /soo wel als der Godtlijcker Schriftueren/Ghelijck Christus verhaelt/ seggende/ Al wat ghy wilt dat v die Menschen doen sullen/ doet ghy hen dat oock / want dat is die wet ende die Propheten. Mattheus.7.b/12. So synt doch insonderheyt dat te doen schuldich/die Herders ende Leeraers/ soedanighe gauen van GODT ontfangen hebbende/ Ouermidts sy-luyden vant Euanghelie leuen/om dat zijt Euanghelium vercondighen sullen.1.Corintheren. 9.b/14.

xxi.

Maer dewyl die Herders ende Leeraers/gelijck alle anderen /die gaue om die Schriftuer wt te leggen/van GODT ontfanghen hebbende/oock selfs noch Menschen syn/ende dies aengaende / onder het ghetal van die gheene ghehooren/van welcken Dauidt seydt: Alle Menschen syn Loghenaers. Psalm.116.b/11. Ende eenen yghelijcken van hen/ GODT die maete des ghelouens toe ghedeelt heeft/Rom. 12. a/3. Eenen yeghelijcken het syne[gheuende]alsoo hy wil.1.Corintheren 12 b/11.Eñ den eenen met meerder verstant/wysheyt/ ende gauen beghenadet heeft/ dan den anderen: Niemandt nochtans van hen allen /het ghetuyghnisse ghenende/dat hyt alle weet ende verstaet(ouermits hem Christus die eere alleen voor behouden heeft.Matthe. 23.a/8)Ende dat men daerom syne verclaringhe/ opinie ofte gheuoelen/soude moeten voor warachtich ende onbedriegheliјck aennemen ende ghelooуen/als Godes

des Woordt (welck ghetuyghenisse alleen die Prophetische ende Apostolische Schriften hebben/ Luce. 16.a/9. Mattheus. 10.c/20) so en moghen sy niemandt des werelts aen haer eyghen/ ofte andere Menschen wtlegghinghe / opinie ofte gheuoelen binden: Maer alleen den toehoorders ende Leesers ter proeue voorstellen: Inder Christelijcker vryheydt staen laten/ of mendt alsoo mit hum verstaen/ aennemen/ ende gheuoelen can/ dan niet.

xxij.

Wandt soo Paulus een Apostel synde / ende het onbedriechlijck getuychnisse van GODT hebbende/ dat hy warachtich van hem beroepen ende ghesonden/ ende dat syne Leer GODES Leer ende Woordt was/ nochtans syne toehoorders / niet Juyst aen syne Leere binden/ maer veel meer vryheydt ghegheuen/ Jae oock beuoelen heeft den Corintheren / dat sy daer van oordelen souden/ segghende/ als met die verstandighen spreecke ick/ oordeelt ghy dat ick segghe, 1. Corintheren. 10. a/ 5.

xxiij.

Ende het openbaer is / dat oock die Heylighe Propheet Nathan niet raet vraghende den mont GODS/ aen plaetse vant gheene dat GODES wille / ende hem behaechlijck syn soude / Dauidt den Coninck beuoelen heeft te doen/ dat GODES wille niet en was ende hem niet en behaechde. 2. Samuel. 7. a/3. Welcks hy daer nae weder roepen moste duer GODTS beuel. 2. Samuel. 7. a/4.

xxiiij.

Ende Petrus een Apostel/ den Heylighen Gheest ontfanghen hebbende / ende van Christo ghesonden synde/ met den anderen Apostolen in die gheheele werelt/ om het Euanghelium allen volcken te Predicken/ niet recht en verstondt/ dat GODT gheen aennemer der persoonen en is / maer dat in allen volcken/ wie hem vreest eñ gerechtichevt werct/ hem aengenaem is/ Acto. 10. d/34. Ende daerom sulcks niet recht verstaen/

oock syne toehoorders (welcx noodtsaeckelijck volghen moet) niet recht daer van conde leeren ende onder-wysen.

xxv.

Oock openbaer is, dat Aquila ende Priscilla echten luydē / beyde toehoorders ende Ambochtsluyden / Act. 18. a/3. geen Predicanten synde / Apollos (een welspreckende Man ende machtich inde Schriften / onderwesen inden wech des Heeren / ende vierich synde van Gheest / spreeckende ende leerende naerstich van den HEERE / &c). bescheydentlijcker den wech GODES wtghelept hebben. Actorum. 18. c/ 24. waer-mede die Heylighe Gheest ons te verstaen gheeft / dat sy ambochts-luyden synde ende toe-hoorders / nochtans niet alles, wat die welspreeckende / ende machtich in die Schriften / oock vierich van Gheest synde / leeraer Apollos predicte ende leerde / als een Euangelium ende warachtich, aenghenomen: Maer beter verstandt van die Schrift ghehadt hebben / dan Apollos / daer-om sy hem onderwesen / ende [hy oodtmoedich van Gheest synde] heeft hem oock onder-wysen laten.

xxvj.

Oock ouer dit alles die Heylighe Gheest / wel ernstelijck ons waerschouwende / ghebiedt: Datmen niet eenen yeghelijcken Gheest gheloouen, maer die gheesten beproeuen sal, of sy wt GODT syn / 1. Johannes. 4. a/ 1.

xxvij.

Ende het onwederspreeckelijck is. Dat som-wylen oock GODES Propheten selffs / door ander Propheten / hare mede-broeders / tot haren ghrooten bederf / bedroeghen ende verleydt syn ghewordden / 1. Regum. 13.

xxviij.

Ende Godt die Heere door Moysen voorseyt heeft / dat hy ons door sommighe Propheten / teyckenen ende wonder

wonder-wercken doende/ Maer valsch leerende / beproenen ofte versoecken wil / of wy hem van ghantscher herten / ende van ghantscher sielen lief hebben. Deuterono. 13. a/ 1.

xxix.

Jae om der sonden ende misdaedt willen / vanden Volcke ende toe-hoorders : oock die Propheten selffs [door toelatinghe Godes] bedroegen syn gheworden/ om also die toe-hoorders mede te bedriegen. Hesekiel. 14. a/ 1. ende 1. Regum. 22. c/ 22.

xxx.

Ende daerom die Mannen van Berroen so hoochelijck inder Heyligher Schriftueren ghepresen worden/ dat-se niet van stonden aen/ alles wat Paulus leerde/ geloofden/maer eerst die Schriftuer ondersochten / oft oock alsoo waer/ghelijck Paulus gheleert/die Schriftuer inghevoerdt / ende verclaerdt hadde / Actorum. 17. b/ 11.

xxxi.

Ende Paulus wil dat wy den Gheest niet wtbluschen/ die Prophecie niet verachten/ maer alles proeuen /ende dat goede behouden sullen: 1. Thessalonicensen. 5. b/ 19. Ende seydt / dat die gheesten der Propheten/den Propheten(welck niet al te mael Predicanten en Schrijbenten syn)onderworpen zijn/ 1. Corintheren. 14. d/ 32.

xxxii.

Wie soude dan vanden Predicanten / Schrijbenten of Theologanten(die hen voor Herders ende Leeraers Wedtlijck beroepen ende ghesonden synde wtghegeuen)soo stoudt ende vermeten syn dorren / dat hy yemandt des Wereldts aen syn ooghen/ ofte eens anderen(hy sy of heedt hoe hy wil)wtlegghinghe / verclaringhe ofte opinie wilde binden / om Juyst alsoo/ ende niet anders te moghen verstaen/houden ofte gevoelen.

xxxiii.

Seeckere Poincten

Die Antechrist/die hem-selfs ouer alles wat Godt is/ verheft/wil die Schriftuer also verstanden hebben/ gelijck hyse wtleyt ende verstaet/vyandelijcken hatende/ ende als ongheloouighen ende ketters lasterende ende verdoemende / alle die gene/die sy met hem also niet verstaen en konnen.

Gestuydt.

Willen dan die Godtlijcke Schriftuer wtleggen: Besonder verclaringhen ouer die thien gheboden, twaelf Articulen des geloofs, heylich gebet, leer Christi, van Nachtmael eñ Doop(welcke men Cathechismē noemt) Item, besondere commentarien ofte wtlegghinghen, ouer die Prophetische ende Apostolische schriften maecken, ende yemandt daer aen binden, dat hijt juyst also, ende niet anders soude verstaen, geuoelen ende leeren moeten, Is Anthechristisch ende Tyrannisch gehandelt, Den Christen haer vryheyt benomen, ende wt het ghene dat vry ghelaten synde, stichtelijck ende den naesten dienstlijck, een wedt daer wt ghemaeckt, ende die conscientie daer aen ghebonden, onstichtelijck ende ergerlijck maecken, Ende mach niemant hem van God daer toe gheroepen, ghesonden ende gheautoriseert te syn, bewysen.

Het vierde Deel.

Bewysende dat die Propheten Godes, noydt, onder het Volck van Israel besonder Kercken ofte ghemeenten vergadert hebben, niet tegenstaende, hoe seer sy in verscheyden afgoden dienst, ende ander niet veel min der sonden, waren ghevallen. Ende of wel die Apostolen die besnydinghe, als oock alle ander Moisaysche Ceremonien. wt Godes beuel verlaten, ende door den Doop, die gene, so aen Christum geloofden, opghenomen hebben, dat sy nochtans daer na, als sommige, Ia oock die meeste hoop van dese, in verkeerde opinie, ende verscheyden sonden

ghevallen

ghevallen waren, gheen affonderinghe ghemaect, noch besonder Kercken of gemeenten vergadert hebben, schuerende die gene, so in Christi Naem ghedoopt waren, in twee, drie, ofte meer deelen: Dat sy oock gheen curioose examinatie ghedaen hebben, int toelaten vanden Sacramenten: Noch vanden gedoopten wtghesloten, sonder hoochwichtige oorsake: Maer hebben, ghelijck als oock die Propheten, die afgoden-diensten, ende verscheyden sonden, ernstelijc mit Godts Woordt bestraft, ende het volc tot warachtige boetvaerdicheyt ende beteringe des leuens vermaēt, ende alle menschē tot het warachtige Hemelsche Ierusalem, die ware Kercke Godes (van welcke Christus het Hooft ende Koninc is, ende wy inden Articulen des geloofs bekennē, ende segghen: Ic ghelooue een Heylighe algemeyne Christelijcke Kerck, die gemeenschap der Heyligen) ghewesen ende te brengen, met bidden, Predicken, Godtsalighen leuen, ofte goeden exempel gearbeyt. Daerom ooc die Herders ende Leeraers, van veel minder Autoriteyt synde, geē macht en hebben, besonder Kercken oft gemeenten op te rechten, ende die ghedoopte in twee, drie ofte meer Deelen te scheuren: Noch cuerioose examinatie ofte ondersoeckinghe te gebruycken, aen den genen, die welcke die Sacramenten van Christo ingestelt, begeeren te genieten: Noch van die selue af te houden, ende wt die Christelijcke vergaderinghe te sluyten, die ghene, die het Woordt hooren, ende die Sacramenten begheeren te ghebruycken.

Het eerste Poinct.

DAt die Propheeten Godes / hoe seer oock het volck van Israel vervallen / cū met verscheyden Afghoden diensten / ende anderen niet veel minder sonden / besmet waren / also dat vanden voetsolen / tot opt Hooft / niet gesonts aen hen en was. Esai. 1. a / 6. geen affonderingen gemaect / ende besonder Kercken ofte ghemeenten vergaderdt hebben / is onwedersprekelijck by allen den genen / die welcke die Bybelsche Schriften met vlijdt ghelesen hebben / ende den selven ghelooven.

ij.

Ende of wel die Apostolen/die besnydinghe ende alle ander Moysaische Ceremonien/schaduwē van Christo ende den Hemelschen ghoederen synde/wt Godes bevel verlaten/ende door den water-Doop/die gheloovighen (soo wel wt het Volck van Israel/als wt den Heyden) opgenomen hebben: Soo hebben sy nochtans dāer nā [als sommighe/ Jae die meeste deel van desen/ in verkeerde opinien ende verscheyden sonden ghevallen waren] gheen afsonderinghe ghemaeckt/ noch besonder ghemeenten ofte Kercken vergadert/ schuerende die ghene/ soo in Christi Naem ghedoopt waren/ in twee/ drie/ vier/ ofte meer deelen.

iij.

Jae als sommighe hun selffs te schueren beghosten/ syn sy heftelijck door Godes Gheest (spreeckende/ door den mont Pauli) als vleyschelijcke Menschen bestraft/ 1. Corintheren. 1. b/11. ende. 3. a/ 1. ende tot eenicheydt vermaendt worden/ 1. Corintheren. 1. b/10. Roma. 12. b/ 16. Philip. 2. a/ 2. ende. 3. b/ 16. welcks oock Petrus doet/ 1. Petrus. 5. a/ 8.

iiij.

Soo en is oock Christus Jesus selffs niet ghecomen/ om te verstroeven ende te schueren/ maer om te vergaderen/ Hesekiel. 34. b/ 13. Matthe. 12. d/ 30. Lucas. 11. c/ 23. Johannes. 10. b/ 16.

v.

Ende betuyget claerlijck/ dat die ghenē/ die schueren ende verstroeyen/ Wolven syn/ Joannes. 10. b/ 12.

vj.

Ende hoe-wel dit verghaderen Christi/ principalijcken inden Gheest gheschiet/ verknoopende ende verbindende/ die herten ende ghemoeden syner gheloovighen/ aen ende in malcanderen/ Hiere. 31. d/ 31. ende 32. d/ 39. Hesekie. 11. b/ 19. ende. 36. c/ 26. Dat sy een herdt ende siel syn/ Act. 4. d/ 32. welck oock Christus van synen Vaeder herdt-ghrondtlijck is biddende/ Johannes. 17. b/ 11. 21.

vij.

Soo wil nochtans Godt almachtich/oock die ghene/ die hen tot Christo bekennen/in dit leuen niet gescheert hebben maer verordineert/dat sulcks ten Jonckstern daghe/door die Enghelen gheschieden sal/Mattheus. 13. f/ 21.

viij.

So syn oock die dwase Maechden eerst vanden wysen ghescheert ende buyten ghesloten/als die Bruydegom ghecomen/ende de wysen met hem ingheuuerdt/ Mat.25.b/10. die loeye Knecht vanden naerstighen/ als die Heere Reeckenschap gheeyscht heeft. Matt.25. d/30. ende die gheen Bruylofts kleet aen en hadde/is/ [als die gasten neder geseten waren] van haer geruckt/ ende in die wterste duysternisse gheworpen worden. Mattheus.22.b/13.

ix.

Ende dit alles/ende wat dergheliicken meer is/ van die sichtbaerlijcke vergaderinge der bekenner Godes/ ende syns Soons Christi te verstaen sy / is onwedersprceckelijck: Ouer-mits in die geestelijcke vergaderinghe der gheloouigen/door den Gheest Godes een hert/ eñ siel in Christo haren Hooft ende Coninck geworden synde/niet onreyns syn en mach / wandt Christus die selue voor hem ghéset heeft/een ghemeente / die eerlijck waer/ende noch vlecke/noch rimpel en had/of yet desghelijcks: Maer dat sy soude Heylich ende onstraffelijck wesen/Ephe.5.f/27.

x.

Soo ist oock onmoegheliick/dat een Mensch/ synde een Mensch/ende niemandt int herdt sien connende/ noch wat toecomende is/wetende / den gheloouighen/ ende waerachtich kindt GODES/ van den ongheloouighen ende Godtloosen/in dit leuen / soude connen onderscheyden : Ouer-midts twaelf uren inden Daghe syn/Johannes. 10. a/ 9. ende oock die Sathan selffs/hem in een Enghel des Lichts can veranderen.

1.Cor.11.b/14.eñ die staet/vallen can/1. Cor.10.b/12.ende die gheuallen is/op gehouden can werden. Rom.14.a/4.Ende die natuerlijcke tacken afgebroken worden/om des ongheloouens willen / ende wilde tacken / aen dier seluen plaetsen gheentet worden/door den gheloouen:Die welcken hun verheuende door ongheloone/wederom afgebroocken/ende andere aen hare plaetsen door den ghelooue /hun verootmoedighende/aen Godt den Heeren / wederom in gheentet connen worden. Roma.11.c/20.21.c/22,23.

xi.

Welcx aenmerckende die Heylige Propheten eñ Apostolen/gene Censuirs ende examinatuers hebben syn willen/vanden genen/ die hun tot Godts Volck bekenden / om sy-luyden vanden Godes-dienst en ende Sacramenten af te houdē/of toe te laten. Maer haer ampt trouwelijck bedienende/met straffinge der sonden/door die predicatie des wets/eñ vertroostinge der verslagen herten eñ gemoedē/ door die Predicatie des Heylighen Euangheliv/hebben sy eenen yeghelijcken/ die hen tot Gods volck bekenden/op syn selfs beproeuinge tot den Godes-dienst ende Sacramenten toeghelaten. Gene.17.c/23.Exo.12.a/3. 2.Parali.35.b/13.Acto.2.e/41.ende 8.d/37. 1.Corintheren.11.c/28.

xij.

Ende hoe-wel die Galateren hun vandē valschē Apostolen hadden laten vervoeren op eē ander Euangelium: Galaten.1.a/6. Dat is valsche leer: Also/dat sy van Paulo ontsinnigen genoemt worden/die der waerheyt onghehoorsaem waren/Ja Christum ghenoech op een nieu gecruyciget hadden/Gal.3.a/1.Die hen wederom tot den cranckē eñ gebreckelijcke insettingen wenden/eñ den seluen wederom van vooren aen dienen wilden:en Dagen ende Maenden/ende tyden ende Jaren onderhielden.Gal.4.a/9.10.Die hen op die Jootsche wyse besnyden lieten:eñ door die Wet gerechtuaerdicht wilden werden/daerom hen Christus ydel ghewordē/ende sy van-

vander genaden [Godts] ghevallen waren/ Gala. 5. a/ 2. 3. a/ 4. So en heeft sy Paulus (vol des Heyligen Gheestes synde) nochtans daerom niet verworpen/ veel min geexcommuniceert ofte gebannē: Maer veel meer aen hun vriendelijck geschreuen/ noemēde haer die gemeenten ofte Kercken in Galatia/ Gal. 1. a/ 2. noemende hun (niet geueynsdelijck ofte alleen mit den mondt/ welcks niet Apostolisch / maer veel meer Hypocrytisch waer) Broeders/ Gal. 1. b/ 11. ende. 3. b/ 15. ende. 4. d/ 31. ende. 5. b/ 11. ende. 6. a/ 1. b/ 18. noempt-se kinderkens / Gal. 4. b/ 19. Ja Godes kinderen/ Galaten. 3. c/ 26. ende. 4. a/ 6.

xiij.

Ende of wel veel ende verscheyden sonden eñ feylen by den Corintheren die heerschappie genomen hadden/ also ooc dat by na niet so schendelijck was/ of het wert by hun bedreuen/ ghelijck claerlijck wt beyden brieuen Pauli [aen hen geschreuē] te sien is/ ende wt den seluen brieuen openbaer is /dat sy meer den valschen Apostolen/ dan hem (Paulo) aenhingē ende geloofden: Nochtans heeft hy-se daerom niet veracht/ veel min gheexcommuniceert of gebannen: Ja oock vant Nachtmael niet eens af houden willen : Maer veel meer den misbruyck/ dien sy bijdt Nachtmael bedreuen / straffende/ heeft beuolē/ dat een yder op die beproeuinge syns selfs/ tot des Heeren Tafel gaen souden/ 1. Cori 11. c/ 28. Noemende sy die gemeenten Godes: Die gheheylichden in Christo Jesu: Die gheroepen Heylighen/ 1. Cori. 1. a/ 2. Broeders/ 1. Cori. 1. b/ 10. 26. ende. 2. a/ 1. ende. 3. a/ 1. &c.

xiiij.

Ende wy lesen niet/ dat hy yemant meer dē Sathan ouerghegheuen hebbe/ Dan die by syner stief-moeder sliep: Een bloetschande/ met hellen/ claren ende wtgedruckten Woorden van Godt verboden. Leuiti. 18. a/ 8. Eñ Hymeneum ende Alexandrum/ 1. Thi. 20. Die welcke den Woorden Pauli (welck Godes Woordē waren/ Galat. 1. a/ 8.) seer wederstanden hebben/ 2. Thi. 4. b/ 15 Doende Paulo [eenen trouwen Dienaer Christi] veel

quaets/2.Thim.4.b/14.ende vander waerheyt afghedwaeldt sijnde/die opstandinghe der dooden/ teghens het wtghedruckte woort Godes versaecten/ ende sommigher Menschen gheloone verkeerden. 2.Thim.2.b/18.Godt ende sijn heylich Euangelium lasterden. 1.Thim.1.c/20.

xv.

Maer of nu dit selue/te weten/van Paulo den Sathan ouergegeuē/geexcommuniceert ofte gebannē/dat is/wt der kercken ende gemeenten Godes/den Duyuel in sijn kerck ende Rijck ouergegeuen/ende als een doot eñ verrodt lidt aent leuende lichaem Christi afgesneden/ ende geheel wech geworpen/ende der genaden Godes ende heyligen gheestes berooft te sijn/sy ofte/ of het niet veel meer / na die Apostolische macht(door welcke Petrus/Ananiam ende Saphiram / door die cracht sijns woorts/ doodet.Act.5.a/5.10.Paulus/Elimam den Touenaer mit blintheyt sloech/ Act.13.b/10) Dese luyden met een besonder plaghe ofte quellagie in haer lichaem ofte vleysch gequelt te sijn/sy / dat wil ick den gheestelijcken / eñ inder Godtlijcker Schriftueren/ wel gheoeffenden gheuen te bedencken.

xvj.

Altoos druckt het Paulus claerlijck genoech wt/aen beyden plaetsen seggēde/aen d'eene aldus:Dat hy(seyt Paulus van de bloetschender)inden name/onses Heeren Jesu Christi/in uwe vergaderinge met mynē geest/ ende met die macht onses Heerē Jesu Christi:die sulcke/den Sathan sal ouergeuen wordē/tot verderuinge des vleysches : Dat die Geest behouden worde/inden daghe des Heeren Jesu Christi/1.Cor.5.a/4.Ende aen d'ander plaetse/onder die welcke is / Hymeneus ende Alexander(seyt hy.)Die ick den Sathan ouerghegeuen hebbe/op dat sy leeren niet lasteren/ 1.Thi.1.c/20.gheuende duytlijck daer-mede te kennen/dat hy soedanige niet als doode ende verrotte leden aēt lichaem Christi/ ende der genaden Godes/ende des Heyligen gheestes

gheheelijcken berooft synde (want die soedanich syn/ en connen nimmermeer tot ghenaeden wederom comen, Mat. 12.d/31. Luc. 12.b/10. Heb. 6.a/4. eñ. 10. c 26. 1. Joa. 5.b/16.) van die gemeenschap Christi/ ende der Hemelscher genaden berooft hadde: Maer tot verderuinghe (seyt hy) des vleysches/ op dat die geest behouden werde. Item/ dat sy leeren niet meer lasteren. Wt welcken onwedersprekelijck by allen verstandigen volcht/ dat het een quellagie gheweest is / daer-mede die Sathan haer-luyden vleysch ofte lichaem ghequeldt heeft: Met welcken Paulus door zijn Apostolische macht sy geslagen heeft/ ten eynde/ dat sy int vleysch lydẽde/ van sonden ophouden souden. 1. Petri. 3.a/1.

xvij.

Want het is een ander/ den Sathan ouergeuen worden/ om van hem int vleysch gequelt te werden / tot behoudinge des geestes/ eñ om op te houdẽ ofte te leeren/ niet meer lasteren : Ende een ander/ om van hem bewoont/ ende als syn eygen vat/ ofte als lijf eygẽ knecht ende slaue/ tot synen willen/ dat is/ tot aller-hande sonden/ lasteren / ongherechticheyt ende Godtloosheyt gebruyckt/ ende ghedreuen te worden.

xviij.

Het is openbaer ende onwedersprekelijck wt Godes woort/ dat sommighe warachtige kinderen Gods/ synde ende blyuende leuendighe leden aen die waerachtighe Kercke Godes/ vruchtbaere rancken aen den leuendigen ende waerachtighen wijnstock/ Christo Jesu/ ende daerom mede deelachtich aller Hemelschen goederen/ den Sathan tot verderuinghe des vleysches van Godt ouergheghenen worden.

xix.

Hiob synde naer getuychgenisse van Godt selfs slecht/ recht/ Godtvreesende/ ende vermydẽde het quaet/ wort nochtans van Godt den Sathan/ tot bederuinghe des vleysches/ ouergegeuen/ Hiob. 1.a/1.8.b/ 12. eñ. 2.a/3. 6.

xx.

Paulus selfs/synde een wtvercoren vat Godes. Act. 9.b/15. opghenomen synde inden derden Hemel: Int Paradijs/ende ghehoort hebbende onwtspreeckelijcke Woorden/die een Mensch niet spreecken mach: wordt nochtans vanden Sathan met vuysten gheslagen / om dat hy hem niet en soude hooch verheuen. 2. Corinthe-ren. 12.a/2.4.a/7.

xxi.

Die vrouwe/der welcke Christus Jesus selfs getuych-genisse gheeft/dat sy een Dochter Abrahams was(niet alleen na den vleysche/maer oock sonder twijfel na den Gheeste/hebbende den ghelooue Abrahe) wordt noch-tans achtien Jaren lanck vanden Sathan ghebonden gehouden/alsoo dat sy te samen gecrompen synde/ haer gheensins conde oprechten/Lucas.13.b/11.16.

xxij.

Soo ist oock onwederspreeckelijck/dat die Sathan/ noch seer veel Menschen int vleysch/Jammerlijck en-de erbermlijck [door toelatinge Godes]gequelt/en der seluen vleysch ende Lichamen gantschelijck bedoruen heeft/gelijck hy noch doet. Die welcke daerom niet syn eyghen/maer veel meer Godes kinderen geweest syn/ ende noch syn: ghelijck geweest syn die ghene/die welc-ke Christus Jesus [wt ghenaden]van soedanige quel-lagie verlost heeft / Matt.8.c/28.ende 9.d/32.ende.12.c/ 22.ende.15.c/22.ende 17.b/18 &c. Van welcken ooc som-mighe niet alleen slechte Christenen (by manier van spreecken)maer ooc Predicanten ende verbreyders/van Godts ghenaden/weldaden / ende wonder-heden ghe-worden syn. Marcus.5.c/20. Lucas.8.d/39.

xxiij.

Maer dat nu sommighe vroome Godtsalige(op dat haer ghelooue/gedult/ende Godt gantschelijck gelaten-heyt ende gemoet/allen geloovighen/ tot een leuendich exemplaer voorgestelt soude worden/gelijc Hiob was. Sommighe/dat sy hen niet en souden verheuen bouen maten/van weghen der wtnemender openbaringhen/ ghelijck

ghelijck Paulus was. Sommighe om der sonden/ofte andere oorsaecke/ Godt ten besten bekendt/ghelijck die Vrouwe was/ Luc. 13. ende die bouen genoemt) vanden Duyuel int vleysch ghequelt syn geworden/ Volcht niet dat sy [also onder die handt des Sathans synde/ eñ van hem gequelt werdende] ghene lidtmaten vande Kercke Godes gheweest/noch ghemeenschap int Coninckrijck Godes souden ghehadt hebben.

xxiiij.

De-wijl dan nu die sondaer tot Corintho dē Sathan tot verderuinge des vleysches/ouergeuen wort / op dat syn Gheest behouden mocht worden inden Daghe des Heeren Jesu Christi/1. Cori. 5. a/5. gelijck oock die schrifture betuycht/dat hy also int vleysch lijdende / van sonden opgehouden/ende ouervloedighe bedroeffenisse ouer die selue[syne sonden] gehadt heeft/2. Corint. 2. a/7. Ende Hymeneus eñ Alexander/den Sathan ouergheuen worden/ten eynde/ dat sy leeren niet lasteren. Dat is/ophouden van lasteren: Niet meer lasteren. 1. Thim. 1. c/20. So volcht onwederspreeckelijck/ dat sy hem niet ouergheuen syn/ten eynde/dat hy sy-luyden/als syn eygen vadt / ofte lijf eygen knecht ende slaue / tot synen wille/ende dienst soude moghen ghebruycken: ende sy daerom der genaden Godes/ eñ der ghemeenschap Jesu Christi/syner warachtiger Kercken ende hemelscher goederen/gheheelijck souden berooft gheweest syn.

xxv.

Want die welcke also ouergeuen worden/ die houden niet op van lasteren/maer beginnen eerst recht te lasteren: ende beteren hun leuen niet/ ghelijck die Sondaer van Chorintho ghedaen heeft / maer worden hoe langher / hoe ergher.

xxvj.

Dat sulcks waerachtich is /betuycht ons seer claerlijck/die Heylige Godtlijcke Schriftuer/seggende van sommigen also ouergeuen synde/aldus. Daerom heeft sy oock Godt ouergheuen /tot haers herten lusten / tot

onreynicheydt ende onteeringhe harer eyghener lichamen in hen-seluen/ etc. Eñ daer na seyt hy wyder aldus/ daerom heeft sy Godt ouergegheuen tot schandelijcke bewegingen: want oock haer vrouwen/ hebben het natuerlijcke gebruyck/ in het onnatuerlijck verandert. Eñ desghelijcks oock die Mannen/ dat natuerlijcke ghebruyck der vrouwen verlatende/ syn door haer boose lusten/ in malcanderen verhetticht/ mannen mit mannen schandelijckheyt bedryuende/ ende die behoorlijcke vergeldinge haerder dwalinge/ in hen-seluen ontfangẽde: Eñ gelijc zijt niet bedacht en hebbẽ/ om Godt te bekennen/ also heeft sy God ouergegeuẽ/ tot eenẽ onbedachtsamen sinne/ op dat sy deden dat niet en betaempt/ vol aller ongerechticheydt/ Hoererey/ ercheydt/ gierigheydt/ boosheyt/ vol nijts/ moorts/ ghekijfs/ bedrochs/ booser zeden/ oorblasers/ achterclappers/ Godt hatende/ versmaders/ hoouaerdich/ opgheblasen/ vinders der boose dingen/ den ouderẽ ongehoorsaem/ verstantloos/ trouweloos/ sonder natuerlicke liefde/ sonder verbont/ onbermhertich/ welcke Godes recht wetende/ als dat die sulcx doen/ den doot waerdich syn/ en doen niet alleenlijck sulcks/ maer hebben oock een welbehaghen in den ghenen diet doen. Roma. 1. c/ 24. etc.

xxvij.

So is dan nu (wie geseyt) eẽ groot onderschept tusschẽ het ouergeuen vandẽ Sathan/ om van hem int vleysch bedroeuen/ ende gecastijt te worden/ ten eynde dat die gheest behouden mogen worden: Eñ tusschen het ouergeuen om van hem/ als syn eygen vat/ instrumendt/ lijf eygen knecht ofte slaue/ tot synen wille/ dat is/ tot aller boosheyt ende ongherechticheyt ghebruyckt te werden.

xxviij.

Nu is nochtans openbaer/ dat alle die gene/ so huydendaechs geexcommuniceert ofte gebannen worden/ inder gemeenschap Jesu Christi/ gheen deel te hebben/ verclaert worden. xxix.

Eñ geen deel hebben aẽ die gemeenschap Jesu Christi/

sti/wat is dat anders/dan als een dorre ende onvruchtbare ranck aen den wijnstock Christi/afgesneden/buyten geworpen/ende ten helschen vier verordineert syn. Joa.15.a/6. xxx.

Wie nu geen deel en heeft inder gemeenschap Christi/ende eene dorre onvruchtbare ranck buyten geworpen/eñ tot den helschen viere verordineert is/die moet nootsaeckelijck syn inder gemeenschap der duyuelen: eñ van hem als syn eygen vat/ instrumēt ende slaue/ tot synen wille/ende tot aller ongerechticheyt ende booshevt gedreuen worden: Daerom geen hope van eens soedanighen Menschen bekeeringhe meer te hebben en is.

xxxi

Is dan dat ouergeuen Pauli/daermede hy den sondaer tot Corintho/ende Hymeneum ende Alexandrum den Sathan ouergeuen heeft/excommunicere noch bannen/dat is/der gemeenschap Jesu Christi berooft wesen/geweest/so moet nootsaeckelijck volghen/ dat niemant van hun/wederom tot warachtige beteringe ende bekeeringhe des leuens hadde moghen comen.

xxxij.

Maer het is openbaer(als voorseydt is)dat die sondaer tot Corintho/tot warachtighe beteringhe syns leuens/eñ ouervloedighe bedroeffenisse van syn sonden/gecomen is.2.Cor.2.a/7. xxxiij.

Daerom onwederspreeckelijck volgen moet/dat sulck ouergeuen vanden Sathan/eñ soedanich excommuniceren ofte bannen/niet gheweest sy/ als ment valschelijck duyt/ende huyden-daechs is ghebruyckende.

xxxiiij.

Ende of ment immers hartnackich/ voor excommuniceren/bannen/ende wt der ghemeenten Christi stooten/wilde defenderen: so en can men doch niet bewysen/dat alle Apostelen/Prophetē/ofte Christus selfs/ yemāt meer soude gebannen hebben/van allen sondaren ende sonderssen/als dese twee/vanden welckē die eene tegēs het wtgedructe woort Godes sondicht / eñ die ander dē

Woorden Godes(niet Menschen leer/wtlegghinge ofte opinien)wederstaet ende lastert.

xxxv.

Altoos en blijct het nergens/dat Christus[die wech/ die waerheydt ende tleuen/Johannes.14.a/6.ende die welcke ons Wijsheydt van Godt ghewordeu is / ende rechtvaerdicheydt ende heylicheydt ende verlossinghe/ 1.Cori.1.d/30.welcks exempel ende voetstappen wy in alles(soo veel menschelijck ende moegheliјck is)t'achtervolghen vermaendt worden / Johannes.13.b/15. 1. Petri.2.c/21, 1.Johannes.2.a/6.]yemant ghebannen/ ende den Sathan ouergheuen hebbe.

xxxvj.

Jae hy is(seydt die Schriftuer) verschenen / om dat hy die wercken des Duyuels verderuen.1. Johan.3.a/8 ende ons van sonde ende Duyuel vry maecken soude/ Johannes.8.d/36.Roma.8.a/2.Dat hy die ghenen/ soo inder Duysternisse ende Schaduwen des Doodts sitten/verschynen : ende ons verlossen soude van onsen vyanden[den Duyuel/Sonde/Helle/ende verdoemenisse]op dat wy verlost synde/wt die handen onser vyanden/hem souden dienen sonder vreese/in gherechticheydt ende heylicheydt voor hem/alle die Daghen ons leuens/Lucas.17.a/1.74.75 79. Soo verre ist dan daer van / dat hy yemandt den Duyuel ouergheuen soude hebben.

xxxvij.

Ende ghelijck hy selfs niemant bannende/den Duyuel ouerghegeuen heeft/alsoo en heeft hy oock nergens gheboden/datmen yemandt bannen soude: Maer veel meer voorseyt/dat sy[die Apostolen ende ware gheloonighen]van die Pharisaische ende gheueynsde aert/gebannen soude werden:Johannes.16.a/2.

xxxviij.

Ende dat sommighe voorwerpen / Mat.18.so hy die Kercke niet en hoort/soo hout hem als een Heyden ende Publicaen / can nimmermeer bewesen worden van

soedanich

soedanich excommuniceren ofte bannen / verstaen te syn/ghelijck sommighe huyden-daechs den seluen verstaen ende ghebruycken.

xxxix.

Want het een ander is/yemandt in openbaeren sonden/teghens het wtghedruckte Woordt Godes leuende/ende hem in syner boosheydt niet willen stueren laten/voor gheenen Christen(soo lang' hy so is)houden: Ende een ander/eenen soedanighen/als een doodt lidt aent lichaem Christi/ der ghenaeden Godes / ende des Heylighen Gheestes gheheelijck berooft synde / mit grooter diffamie voor alle-man/bannen/ ende als wt der Kercken des leuendighen Godts / in die kercke ende het Rijck des Duyuels/ des eewighen Doots ende der Hellen/stooten/dit en heeft Christus nerghens beuolen.

xl.

Het is een ander / voor een vroom Man ghehouden worden: En een ander/een vroom Man waerachtich syn/wandt meenich Man voor vroom ghehouden wordt / die inder Waerheydt voor Godt onvroom/een Hypocrijt/ende Godtloos is.

xlj.

Alsoo ist oock een ander / voor een Sondaer ende Heyden gehouden worden: Ende een ander/een Heyden ofte Tollenaer voor Godt syn.

xlij.

Alle die gheene/ die welcke tot den tijden des Volcks van Israel/niet besneden worden / die selue wierden vanden Israelijten voor gheen Volck Godts/ ghehouden: Waren daerom niet noch sommighe onder hen: [als Melchisedech / Die Coninck Abimelech/ Jethro/ Naman der Syrer. / Hiob die Idumeer / ende andere sonder twijfel seer veel] Godes volck?

xliij.

Die Israelijten / ende alle die gheene/soo wt den Heyden gheboren synde/ worden na die Wet Moysis

besneden/worden voor Godts Volck ghehouden/Jae Godt selffs noempt-se te zijn/ syn volck : Waeren sy daer-om alle Godts Volck?

xliiij.

Alsoo wordt die Tollenaer/Lucas 18. vanden Pharisëo voor een Tollenaer ende Sondaer ghehouden/ daer hy al schoon voor Godt gherechtvaerdicht was: ende Judas/ van synen mede Apostolen voor vroom ende oprecht/daer hy voor Godt in der Waerheydt een Dief was. Johannes. 12. a/6.

xlv.

Die Phariseer soude voorwaer niet onrecht ghedaen hebben/den Tollenaer voor eenen Tollenaer houdende/ soo langhe hem des Tollenaers boetvaerdicheydt niet bekendt was/soo hy hem niet in syner herten veracht/ende als eenen onboetvaerdighen verdoemt hadde: Even so weynich als die Apostolen qualijck deden/ Judam voor eenen vroomen Man houdende/ soo langhe syn boosheydt niet bekendt en was.

xlvj.

Daerom soude-men niemandt inder waerheyt voor Godt te syn mogen oordeelen/ende als voor seecker ende ghewis wtspreecken/ daer voor men yemandt souden moghen houden.

xlvij.

Yemandt excommuniceren/ Bannen / ende als een doodt lidt aent levende Lichaem Christi / met solemnitept voor der gantscher ghemeenten/mit grooter diffamie des naestē/afsnyden: Is/voor alle-man verclaren/ den selven inder Waerheydt voor Godt alsoo te syn/ ghelijck hy voor der ghemeenten deschribeerdt ofte beschreven wordt/te weeten / een Ketter/onboetvaerdich Sondaer/ aen welcken gheen hope van bekeeringhe meer en is.

xlviij.

Hier en is nu geen waen meer(als men pretendeert) maer een ware wetenschap, Wandt soedanighe groote

wichtige

wichtighe saecke/daer-mede onsen naesten/niet alleen gediffameert/ maer wt het Coninckrijck ende ghenade Godes/int rijck ende gheweldt des Duyvels/ Helle/ende eewighe verdoemenisse gheworpen wordt(want so wilmen immers die luyden wijs maecken)behoort niet wt een waen/ maer wt ware wetenschap te gheschieden.

xlix.

Want hoe souden anders die Woorden Christi plaetse hebben/wat ghy binden sult op Aerden / dat sal inden Hemel ghebonden syn: Mattheus.16.b/19. soo dese bindinghe wt een waen/ ende niet wt ware weetenschap gheschiede.

l.

Soude Godt om des eenen Menschen waens willen/den anderen verdoemen/ende eewich met het helsche vier quellen willen?

li.

So hebben dan die Propheten ende Apostolen/ hun Menschen/ende gheen Goden(wandt Godt alleen het oordeel toecompt/als die der Menschen herten kendt/ wetende niet alleen/hoe die Mensch ghelaet/maer wat hy oock inder Waerheydt is / werden ende blyuen sal) bekennende/teghens het wtghedruckte Woort Christi. Oordeeldt niet/verdoempt niet/ &c. Lucas.6.d/37. geensins doen willen.

lij.

Daer-om/ghelijck sy niemandt curiooselijck ondersoeckende / tot den Godes-dienst ende Sacramenten Godes toegelaten hebbē/die gene / die hun tot Godts Volck bekenden/Genesis.17.c/23. Exodi.12.a/3. 2. Paral.35.b/13. Actorum.2.e/41.ende.8.d/37. 1.Corintheren.11.c/28.alsoo hebben sy oock niemant lichtvaerdelijck bindende/vanden Godes-dienst/Sacramenten/in de Kercken Godes wtghesloten.

liij.

Maer die sleutelen vant Coninckrijck GODES/

om dat selue te sluyten of te ontsluyten / hebben sy ghebruyckt/alst betaempt/ ende als Godt selffs wilde/ die sy hun hadde ghegheuen : Namelijck/predickende boete ende vergheuinghe der sonden/ in namen Christi/ onder allen Volcken/Lucas.24.e/47.verseeckerende die ware boetvaerdighen / van waerachtighe ende onbedrieghelijcke vergiffenisse der sonden/van Doot/Duyuel/Helle/ende eewighe verdoemenisse / wt ghenaden door Christum/Ende die onboetvaerdigen van Godts onghenaden/toorn/gramschap/Doodt/Duyuel/ Helle ende eewighe verdoemenisse:welcke haer Woorden so seecker syn/als of sy van Godt selffs tot ons ghesproocken waeren / daer-om sy oock in den Hemel voor den throon Godes gelden/ende seeckerlijck van Godt ghehouden sal worden/alle het ghene/dat den waren boetvaerdighen belooft/ende den onboetvaerdighen ghedreyghet werdt/door den mondt der Propheeten ende Apostolen.

liiij.

Ende gheen besonder seckten(die welcke nu quansuys Kercken ghenoempt worden: want soo noempt een yeghelijck secterer die synen/die nochtans die andere met hem ende den synen/niet eens synde / als secten verdoempt) aenrechtende/maer oock die selue veel meer bestraffende/ 1.Corintheren/1. b/ 11.ende. 3.a/ 1. ende als wercken des vleysches beschuldigende/Galaten.5.c/20.hebben sy hare toe-hoorders ghewesen/ na het Hemelsche Jerusalem/dat opwaerts/ vry / ende onser aller Moeder is/Galaten. 4.c/26.Colossensen.3. a/1.hebben onderstanden die Menschen [van hun selfs ende allen Menschen] alleen op Christum te wysen/ ende sy-luyden dem seluen toe te brenghen. Deutrono. 18.b/18. Psalm.2.ende.22.9.a/5.Esaia.53.a/5. Matthe. 11.a/2.Johannes.1.a/1.15.c/23.27.c/29. Romanorum.4. c/25. 2.Corintheren.11.a/2.&c.ende hebben sulcks ghedaen/niet alleen met Woorden / maer oock met een Godtsalich leuen ende wandel/ 1.Corintheren.4.b/16.

ende

ende.11.a/1.Philip.3.b/17. 1.Thessalonicensen.1,a/ 6.
2. Thessalonicenssen.3.a/9.

lv.

De-wijl nu sulcks waerachtich ende by allen verstandighen Godtsaligen onwedersprecckelijck is/vanden Heylighen Propheten ende Apostolen: Soo moghen die Herders ende Leeraers / van veel minder Autoriteyt synde/gheen by-sonder Kercken ofte gemeenten oprechten / noch die gheene die inden name Christi ghedoopt syn/ende hun tot Godt /tot Christo ende syner Kercken bekennen / in veel verscheyden stucken ende Deelen schoeren.

lvj.

Noch curioose examinatie ofte ondersoeckinghe ghebruycken/ aen den gheenen / die welcke die Sacramenten van Christo in-ghesedt/begheeren te ghenieten.

lvij.

Moeghen oock niemandt vanden ghenen / die hen tot Christo ende syner Kercken bekennen / ende dat Woordt hooren / ofte die Sacramenten begheeren [op haer selffs (nae der leer Pauli) beproeuinghe] te ghebruycken/dat selue weygeren ofte voor behouden: aenghemerckt /het niet haer eyghen/maer Christi Woort/ende Sacramenten syn/ende sy oock ouer ander Menschen ghelooue 2. Corintheren.1. c/ 24. noch ouer het Volck dat hen beuolen is/heerschappie voeren mogen/ 1.Petrus.5.a/3.

lviij.

Daer-om sy oock veel min wt die Christelijcke vergaderinge sluyten/ende als doode Leden aen tlichaem Christi oordeelen / verdoemen / excommuniceren ofte bannen moghen/yemandt des Wereldts: ende daerom veel min/die gheene/die het Woordt hooren/ ende die Sacramenten begheeren te ghenieten.

lix.

Ende noch veel min die gheene/ die welcke die Pro-

phetische ende Apostolische Schrifte/voor recht /waer-achtich /ende volmaeckt genoech/om alle het gene/dat den Menschen te weten/ghelooven / doen ende laeten/ van nooden is / bekennen: Der selven met hert/ mondt ende handen onderschryven/ende een onstraffelijck le-ven(so veel Menschelijcke swackheyt lyden can)leyden ende voeren.

lx.

Het is Antechristisch ende Duyvels / scheuren ende verstroeyen/ Johannes.10.b/12. Ende een eyghen ofte bysonder Kercke [sonder Godes bevel] aenrechten.

lxi.

Ende die valsche Propheten roepen. Siet hier is Christus of daer/ Maer Christus ghebiedt ons/dat wy hun niet ghelooven en sullen/ Mattheus.24.c/ 23.

lxij.

Die Hypocryten ende gheveynsden roepen / hier is des Heeren Tempel/hier is des Heeren Tempel / hier is des Heeren Tempel. Jerem 7.a/4. Maer die Heere ghebiet ons/dat wy ons op soedanighe lueghens niet verlaten sullen.

lxiij.

Die welcke verkeerde dinghen spreecken/die trecken die Discipulen ofte ghelooviget af/achter hen. Maer Paulus waerschouwet die gheloovighen voor den sel-ven/noemende sy Wolven / die welcke de Kudde niet verschoonen/Actorum.20.c/29.

lxiiij.

Die valsche Leeraers/belasten die gheloovighen [vry vanden ordeninghen der Wereldt synde] met crancke ende gebreckelijcke insettingen(wie sy Paulus noemt/ Galaten.4.a/9.)ghelijck die gheene die in der Wereldt noch leven/Colossensen.2.c/20.

lxv.

Die valsche Leeraers soecken over ander Menschen gheloove / en over die ghemeente Christi heerschappie te voeren.

lxvj.

Die

Die Phariseen sullen die gheloouigen (sept Christus) inden Ban doen. Johannes. 16. a/ 2. Maer die gheloouigen niet/ die Phariseen: Ouer-mits die Schaepkens niet die Wolven/ maer die Wolven die Schaepen verscheuren ende vieten.

lxvij.

Die Joden hebben besloten/ dat die ghene die Jesum van Nazareth/ Christum te syn bekenden/ wt der Synagoge gheworpen/ dat is/ inden Ban ghedaen souden worden. Johannes. 9. c/ 22.

lxviij.

Veel vanden oversten der Joden geloofden in Christum/ maer om der Phariseen willen/ beleden zijt niet/ op dat sy niet wt der vergaderinghe geworpen mochten worden. Johannes. 12. e/ 42.

lxix.

Die Phariseen worpen den gheboren blinden [Christum/ van Godt te syn bekennende] wt hare vergaderinghe. Johannes. 9. d/ 34.

lxx.

Die Antechrist schuert die in Christi naem gedoopten van malcanderen/ recht op een eygen Kerck/ die welcke hy alleen voor die rechte/ ware Christelijcke Kercke/ bekent/ vereert eñ gehouden wil hebben/ Bepalẽde die selue met sekere Wetten/ Articulen ende Regulen: Niemant voor eenen Christen ende Kint Godes kennende/ dan die welcke hem een lit van die seluen te syn bekent/ ende hem in alles synen wetten ende decreten is onderwerpende/ Bannende ende inden afgrondt der Hellen verdoemende/ alle die ghene/ die hen aen Godts Wedt ende Woordt houdende/ syner leer niet gheloouen/ noch syne Kercke voor die rechte Kercke Christi niet aennemen noch bekennen connen.

Beslupdt.

Willen dan een eyghen , ofte besonder Kerck of ghemeendt aenrechten : ende die selue mit seeckeren

Besluydt.

Wetten ende Regulen bepalen, houdẽde die selue voor die Christelijcke Kerck, niemandt der ghemeenschap Christi ende syner Sacramenten waerdich houdende, dan alleen die gene, die hun den seluen [haren Wetten ende van hun selfs ghemaeckten Reghulen ende gedichter disciplijn] onder-werpen. Bannende daer beneffens met ghrooter diffamie , ende als doode leden vant leuende lichaem Christi affsnydende, ende den Sathan ouergheuende , alle die ghene, die hen soedanighen Wetten niet onderwerpen, noch soedanighen [van Menschen gheuonden ende gemaeckten] reghulẽ, aen te nemen, begeerẽ, Hen houdende, aẽ die Wet Godes, ende Regulen des Gheloofs ende leuens, van Christo DEN PROPHETEN ENDE Apostolen, ons Schriftlijck naeghelaten, Is Antecristisch, Tyrannisch, Pharisaisch ende vermetelijck ghehandelt, ende niemandt des wereldts, can hem daer toe van Godt beroepẽ, geauthoriseert ende gesonden te syn , bewysen.

Aenden onpartydighen Leser.

EErsame seer weerde onpartydighe Leser/ wat ick hier cortelijck/ nae mijne eenvout ende ghauen van GODT ghegheuen ghestelt: ende bysonder doch/ int vierde ende laetste deel deses tractaets/ van die excommunicatie/ Banne/ ofte wtsluytinghe wt die ghemeente IESV CHRISTI/ gheschreuen hebbe/ weedt ick voorwaer/ dat van sommighen seer qualijck gheduydet ende wt ghelepdt sal worden/ als namelijck: off ick die Christelijcke Disciplijn verachtende/ ende tot niet doende/ met sommighen ouden Ketteren/ den gheuallen Sondaren/ die ghenade GODES versaecke/ ende die woorden van die form des Bannissemendts van sommighen die hen die ghereformeerde Kercke te zijn beroemen anders naseggen ende duyden soude dan sy van hen verstanden worden. In aenmerckinghe dan van dit seluë/ soo heb ick noodtsaeckelijck gheacht/ v een weynich mit corten Woorden/ hier van te aduerteeren.

AEngaende die Christelijcke Disciplijn/ dwelcke principalijcken gheleghen is/ int ghene/ dat wy onsen naesten sondighende Broederlijck nae die leer

CHRISTI Mattheus 18. bestraffen / ende op den onwech dwalende / hem wederom den rechten wech wijsen / ende (soo veel ons moghelijck is) daer op brenghen moeghen] en verachte ick gheensins / maer achten sy hoochlijck van nooden te zijn: Beclaghende van herten (kendt GODT) dat dit ghebodt CHRISTI / soo weynich achtervolcht wordt: ende wy soo lau ende traech zijn / om onsen naesten sondigende / te bestraffen / ende Broederlijck te vermaenen.

Maer den misbruyck die welcke by den ghereformeerden / soo wel als byden Euanghelischen / Herdooperen / ende Catholijcken openbaerlijck ghesien ende ghespuert wordt [int gheene dat sy-luyden / die Sielen der gheenen / die doch niet steruen en souden / ter doodt oordeelen / ende beloouen het leuen den ghenen / die doch niet leuen en sullen] en kan ick voorwaer niet prijsen.

Den boedtuaerdighen en segghe ick gheensins af GODES ghenade / Ja al waerdt / dat yemandt aller Wereldt sonde ghedaen / maer wederomme waerachtich berou ende leedtweesen / van weghen syner sonden vercregen hadde: stellende zijn betrouwen gantsch ende gheheelijck op GODES oueruloeyende ghenaede / ons in CHRISTO JESV bewesen / ende beterde hem: Al waerdt dat hy laghe op zijn doodt Bedde / ende eenen stercken ende ongheueynsden waeraehtighen opsedt hadde om zijn leuen te beteren / soo verre hem GODT het leuen ghunnen ende gheuen woude: Soo en twijuele ick niet eens / of GODT die HEERE sal wt loutere ghenaden in ende door CHRISTUM / den seluen alle zijne sonden verghenen / ende de selue nu noch in eewicheydt niet eens ghedencken willen.

Daerom

Daerom/wat ick bouen gheseydt hebbe van dien/ die nimmermeer bekeerdt sullen werden/verstae ick die ghene die welcke om haerder sonden willen in der gemeynschap IESV CHRISTI/voortaen gheen deel en hebben. Ghelijck som mighe wel vrymoedich dorwen oordeelen/ ende pronuncieren vanden ghenen die van haerder ghemeynten niet en zijn/ ofte van hen-luyden om eenich verscheyden gheuoelen/ excommuniceert ofte ghebannen worden.

Wandt wie inder ghemeynschap IESV CHRISTI gheen deel en heeft/die en heeft oock gheen deel aen Godt.

Wie nu aen GODT gheen deel en heeft/die en kan immers oock aen synen Gheest/ ghauen ende ghenaden/gheen deel hebben: ende is daerom onmoghelijck/dat hy alsoo van GODT selfs/van Christo/van GODES gheest/van GODES gauen ende ghenaden berooft zijnde/tot boedtvaerdicheydt/ ende bekeeringhe soude moghen comen.

Wandt wie is die ghene/die den Sondaer bekeert/ dan GODT alleen/ende dat selue wt ghenade door Christum?

Den welcken nu GODT nae syner rechtuaerdicheydt/om der sonden willen verstoot/ ghelijck als Saul/Judam/Cain/ende dergheliјcken: hoe kan die bekeerdt worden?

Maer willen sy segghen/dat zijt alsoo niet en ver-

staet: Hoo antwoorde ick/dat ick niet haer verstandt (soo verre dat anders recht ende goet is) maer haere Woorden aentaste ende bestraffe / die sy in haer Bannissemendt ghebruycken.

Ick sie seer wel/ dat sy-luyden haer selfs teghenspreeckers zijn / waermede sy haer onuerstandt / ende onghegronde waerheydt/te kennen gheuen: Want aldus luyden die Woorden haers Bannissemendts.

Ende diewijl hy tot gheene boedtuaerdicheydt en heeft connen ghebracht werden, so betuyghen wy dat hy inder ghemeenschap Iesu Christi gheen deel hebbende, wt der Ghemeenten ghesflooten wordt, en als een die daer buyten is, voortaen ghehouden sal worden, tot aen der tijdt toe, dat hy hem van herten bekeerdt.

Maer hoe sal hem doch (segghe ick noch eenmael) die gheene van herten bekeeren /die in der ghemeynschap JESV CHRISTI geen deel en heeft? Kan dan die Mensche/buyten CHRISTO zijnde/als een dorre rancke/door zijn eyghen krachten ghroen worden / dat is / door synen vrijen willen / ende eyghen krachten hem bekeeren/ ende alsoo wederom Godts ghenade erwerven ofte vercrijghen/ ende in die ghemeynschap Jesu Christi comen? Ick ben verseeckerdt dat sy dat niet segghen en sullen.

Hoe kandt dan tsamen staen / in CHRISTI ghemeynschap gheen deel hebben/ende hem van herten bekeeren? Of kandt niet tsamen staen / waerom ghebruycken sy dan soedanighen manier van spreec-

ken

ken? Waer heeft dat CHRISTVS beuolen? Ofte waer heeft hy ofte zijne Propheten ende Apostolen sulcks ghedaen?

Christus en seydt immers niet: Hooret hy die kercke niet/ soo verclaerdt hem in mijn gemeynschap geen deel te hebben/ maer seydt. Hout hem als eenen Heyden ende Publicaen.

Willen sy seggen/ dat die Heydenen ende Publicanen inder ghemeynschap Jesu Christi gheen deel en hebben/ dat soude hen voorwaer seer swaer vallen mit de Waerheydt ende de Godtlijcke Schriftuere te bewijsen.

Ende soo sy sulcks met Waerheydt connen bewijsen/ soo moste Melchisedech/ Abimelech/ Jethro/ Naeman/ Hiob/ die Koningen van rijck Arabia/ Die Wijsen soo wt morghen-lande tot Jerusalem comende/ Die Hooftman/ Mattheus 8. Die Tollenaer/ Lucas 18. ende derghelijcken niet salich zijn ghewoorden/ ouermidts sy gheen leden vant Jodische Volck ofte kercke gheweest en syn/ noch voor soedanige niet ghehouden en syn ghewoorden/ ghelijck openbaer is.

Maer het is by allen Godtsalighen onwedersprekelijck/ dat ghelijck inder sichtbaerlijcke kercke veel Hypocrijten ende gheueynsden altoos geweest syn/ die in der ghemeynschap Jesu Christi waerachtich geen deel ghehadt en hebben: alsso syn oock veel buyten der sichtbaerlijcker Kercken gheweest/ ende zijn oock noch seer veel sonder allen twijfel daer buyten/ die welcke nochtans inder ghemeynschap Jesu Christi/ warachtich deel hebben/ al ist dat wyse niet en kennen/ noch

 sy

Aen den Leser.

sy-luyden met vingheren wijsen konnen.

Soo en heb ick dan die Woorden haers Bannissementdts niet qualijck gheduydet/maer alleen aenghewesen wat het sy der ghemeynschap Jesu Christi beroeft te zijn: Ende dat alles tot dien eynde dat wy niet al te lichtuaerdich en zijn/ yemandt vande ghemeynschap Jesu Christi te berooven/ ofte daer van berooft te zijn/ openbaerlijck voor alleman te verclaren.

Soot nu yemandt anders nemen/ ende my mijne Woorden ende Schriften verkeeren/ende indt archste duyden wilde/sal ick die patientie nemen moeten: Gedenckende aen die Woorden Christi/daer hy seyt. Die dienstknecht en is niet meerder dan zijn Heere: Want hebben sy Christo Jesu/den eewighen ende eenghebooren Soon Godes/syne Woorden verkeerdt / ende indt archste gheduydt/ salt dan wonder zijn/dat oock syne dienstknechten ende leden/ hare Woorden verkeerdt/ ende int quaedtste wtghaleyt ende naghaseyt worden. Altoos ist my genoech/dat ick my van alles so duydelijck verclare / dat die onpartijdighe mynen sin ende meyninge verstaen / ende den seluen aen die Godtlijcke Schriftuer toutsende proeuen moeghen / of hy recht dan onrecht sy/ten eynde/dat sy het goede behouden/ende het quade moghen laten varen/ Vaert wel/ Ende wilt myner in uwen Ghebedt tot Godt niet verghaeten.

F I N I S.

